

Zbirka narodnih pripovedek.

I

Hipoma uzrè Pavle pred sabo velikanskega moža v zeleni opravi.

121

ná

S. NOVAK

35-

Zbirka národnih pripovedek za mladino.

Spisal

J. P. Planinski.

I. zvezek.

V Ljubljani.

Založil J. Giontini. — Tiskal J. R. Milic.

1891.

650 711629

202405752

I.

O Pavličku in vetru.

Njega dni je živela uboga vdova, ki je imela jedinega sinka, po imeni Pavlička. Toda jako neroden je bil: vse ji je naredil narobe, karkoli je počenjal.

Kakor je delal Pavliček, takó je nadaljeval Pavlè. Bil je namreč takó zabit, da mu ga ni bilo jednakega. Da je živil sebe in staro mater svojo, hodil je kamenje razbijat na cesto. Sevèda je bilo to slabo življenje: suh kruh, suhi žganci in voda, to jima je bil vsakdanji živež.

Nekega dné pa pride Pavliček po-~~o~~pravih h gospôdi, ki je ravno obedovala. Kaj je vse videl ubogi Pavliček ondu na mizi! Kar sline so se mu cedile, videčemu toliko in takó raznovrstnih jedil.

Vračajoč se domóv, premišlja in premišlja, ker mu le ne gré v glavo, zakaj se nekaterim ljudem godí takó dobro, da toli dobro jedó in pijó in malo ali celó ničesar ne delajo, on pa se mora toliko ubijati s kamenjem na cesti. To mora biti drugače! — Takó si misli, ko maha proti dômu. Hitreje ubira korake, da pové materi čim prej, kaj je videl pri gospôdi.

»Mati«, pravi Pavlè, stopivši v vežo, kjer mati ravno pripravlja kosilo, »mati, povejte no,

zakaj gospôda takó dobro živé, kakor sem videl danes? Kaj so vse nanosili na mizo, mati, to bi morali videti! In jaz sem si mislil: Če ti ljudje lahko živé takó dobro, zakaj bi li midva zmerom otepala same suhe žgance in nezabeljen močnik!« »Ej, saj ne veš, kakó je to«, zavrne ga mati, »gospôda lahko dobro jedó in pijó, saj pa tudi drgnejo ves ljubi božji dan po popirji . . . Pa kaj bi ti pravila!«

Ali zabitemu Pavličku le ne gré v glavo, kakó si je sploh mogoče na tak način toliko služiti. »Saj vender tudi jaz delam in razbijam dan na dan trdo kamenje na cesti, pa si le ne moreva z materjo nič opomoči. Čakaj, zdaj bode pa nekaj naredil«, pravi Pavliček, »in sicer nekaj takega, iz česar bodo videli, da Pavliček ni karsibodi!«

Solnce še ni razlilo jutranjih žarkov po planjavah, ko Pavliček vstane. Velik kos popirja vzame s seboj, ureže si v bližnjem grmu precèj debel klin in hajdi ž njim na trato! Tukaj séde in jame s klinom takó neusmiljeno drgniti po popirji, da ga skoro raztrga na drobne kosce. »No«, misli si, »zdaj bomo pa tudi pri nas živeli drugače; précej opóldne se mora pokazati, kaj to pomaga! To mora biti jedij, dobrih jedij gôri, da se bode kar miza šibila«. Ko pride opóldne domóv, že ugleda na mizi pripravljeno vsakdanje kosilo: močnik in žgance. »Ti preklicani močnik in ti žganci suhi!« huduje se Pavliček in kliče

mater v hišo, rekoč: »Mati, zakaj pa niste danes pripravili kaj boljšega? Mislil sem, da bode vse teklo od sáme masti in pijače! Saj sem vstal, ko ste še spali, in solnce je bilo še daleč za gorami, ko sem šel na trato s popirjem in kincem ter takó drgnil po popirji, da mi še trohe ni ostalo od njega«.

»Moj Bog, take glave! Sam oče nebeški ti podêli malo pameti!« vzdihne mati in nadaljuje: »Denarja ni, denarja, Pavlè, da bi mogla midva takó živeti, kakor živé gospôda«.

»Kakó neki? Saj sem ga vender zaslužil, če sem ves božji dan drgnil po tistem popirji, kakor pravite, da delajo gospôda!«

»Saj ni, da bi človek govoril s tabo«, reče starka. »Pojdi, pojdi rajši prosit moke, da ti najprej spečem kruha in potem šele kaj boljšega!«

Poslušen je bil Pavliček, to dobro svojstvo je imel izza mlada. Izbil si je takoj vse prejšnje misli iz glave, oprtal si pleten koš in odšel brez ugovora po svetu, da bi prosil moke pri dobrih ljudeh.

Ni mu bilo treba dolgo prosjačiti, skoro je imel zvrhan koš. — »No,« misli si Pavlè, »ali bodo mati veseli, ko jim prinesem poln koš takó lepe bele moke! Reči moram pa tudi, da so ljudje venderle dobri; kadar me mati pošljejo po moko, koj ljo pritresem polno vrečo. Danes je nesem celó zvrhan koš. Takšno potvico mi bodo spekli

mati, da se bodo kàr cedilo iz nje; pa bodeva lepó jedla z materjo«.

Takó govoréč stopa Pavlè počasi vkreber.

»Še ta hrib, pa sem domá! Kaj, ko bi si nekoliko odpočil, predno grem čez hrib? Ne, rajši bodem pospešil korake, da mater prej razveselim; odpočijem si pa domá pred vežo! Mati mi vzamejo koš z ráme, pa ga odnesó v kaščo ter tam stresejo v polovnik ali pa še v četrtnko, če ne pojde v polovnik«.

Hitro ubira korake preko hriba. Zdajci potegne silen veter, in mahoma je Pavlè ves bel po hrbtu. Toda veter brije čimdalje huje in izpiha polagoma Pavletu vso moko iz koša. Ubožec tega ne zapazi, niti ne tega, da je koš dosti ložji. Takó prispè že blizu dóma. Kakšno vriskanje je bilo to in ukanje in petje, ko je videl, da ga mati gleda s praga in ko jo je videl v duhu, takó veselo lepe bele moke!

Ali veselje se mu izpremení v žalost in jezo, ko mu mati razprta koš, prav prazen koš.

»Sam Bog vé,« pričnè Pavlè, »da sem imel do vrha poln koš lepe bele moke, take, da jo je bilo veselje gledati, in zdaj, Bog si ga vedi, kdo mi jo je pokral takó tiho iz koša, da še čutil nisem«.

Starka ne vé, ali bi se smijala ali jezila zaradi svojega sina, ker je takó neumen, da je šel s košem moke prosit. »Kaj bode s tem človekom!«

Pavlè se ne more dosti jeziti in zabavljati tistemu, ki mu je ukradel moko. Mati pravi, naj molčí, saj mu je veter odnesel moke iz koša.

To je Pavletu dosti. »Kaj, veter mi jo je odnesel? Le čakajte, mati, takoj grem nánj, in še rad mi vrne moko, rad, prav rad! Précej grem gôri na hrib in ga premikastim, da mu bode dovòlj!«

In že se napravlja, da pojde. — Mati ga zadržuje in mirí, rekoč, da je veter taka sapa, ki je pihala in mu odnesla moko, ker je ni imel pokrite v košu, in iz težka ga je obdrži, da ne gré précej na veter. — »Bodisi,« pravi Pavlè, »ali jutri grem na vse zgodaj, in videli bode, mati, da prinesem vso moko nazaj; pa ne jaz, ampak veter sam mi jo pritrese«.

Drugo jutro se zarano vzbudi, zagradi gorjačo izpred koč in hajdi na hrib nazaj, kjer je nosil moko domóv.

Ko pride na vrh, ustavi se in kričí, da se razlega daleč na okrog.

»Moko hočem nazaj, ti preklicani tat! Moko mi daj nazaj, katero si mi ukradel! Kaj bodeva sedaj jedla z materjo, ko nimava moke! Samó pridi mi pred oči, bodeš že videl, komú si kradel; vse kosti ti starem in zmeljem v solnčni prah!«

Ko se takó huduje, hipoma uzrè Pavlè pred sabo velikanskega možá, vsega v zeleni opravi. Vender mu ne upade pogum, temveč jezen mu zakliče: »Ali si ti óni veter, ki mi je vzel moko?

Če si, le takoj z moko nazaj, sicer se ti ne bode godilo dobro, ti tat ti, ki nama z materjo moko kradeš!«

»Dà, prijatelj, veter sem,« oglasí se velikan.

»Nič prijatelj! Moko nazaj, če ne . . .« huduje se Pavlè.

„Prijatelj, potrpi in ne jézi se,« pravi zeleni mož. »Moke ti sicer ne morem vrniti, zakaj raztresel in raznesel sem jo čez hribe in doline, da ti je ne zberó vsi ljudje vsega svetá. Vender, da se utolažiš, dam ti za odškodnino to-le pišče. Kadar ne bode denarja, reci: „Piška, stresi se!“«

In glej, pri tej priči odletí od piščeta, katero je pristavil velikan na tla devet cekinov. Takoj nató izgine velikan in ž njim ónih devet cekinov, le pišče ostane pred Pavletom, kateri je pobere in dene v koš. Zdaj je Pavlè še bolj vesel in zadovoljen nego prej z moko.

»Zdaj bode šele veselje, zdaj domá! Živela bodeva z materjo kakor dva grofa, pa mi ne bode treba več razbijati kamenja po cesti! Oh, pa mati, mati! Samó domá bodo sedeli in kuhali. Kokoško bode treba pa večkrat stisniti, in večkrat se bode morala stresati. Sedaj grem naravnost v gostilno in se dobro okrepčam, materi pa tudi prinesem domóv kàj malega za v usta in políček vina; hehehe, ali bode to veselje!«

Ko pride v gostilno, naročí si dobro večerjo in ga tudi srka do pozne ure.

»Zunaj je temà kakor v rogu,« reče Pavlè, ko se vrne v hišo, »nocoj ne grem domóv, bodem koj tukaj spal, ali kaj mislite, oče krčmar?«

In Pavliček se postavi prav moški pred gospodarja, kakor bi hotel reči: »Zdaj smo tudi mi gospodje, plačamo lahko, več nego ti!«

Krčmar mu odgovori skoro osorno: »Mi nimamo prostora, prijatelj, za nocoj bode že dobro pod kako smreko, pa večerjo prej plačaj, potem greš lahko!«

»A takó,« pravi Pavlè, »torej pojdite sem, da vam plačam in povejte račun!«

Ko mu gostilničar našteje precejšen račun, gré Pavlè h košu, katerega je postavil v kot, odgrne ga, vzame piško iz njega in jo postavi na mizo. »Ta-le bode plačala, vidite, ta-le, jaz nimam ničesar. Piška, stresi se!«

In piška se strese in otrese devet rmenih zlatov. Pavliček jih osem spravi, jednega pa potisne pred krčmarja.

Potlej Pavliček kokoško lepo spravi, oprta koš in se pripravlja, da bi odšel. — »Lahko noč!« poslavlja se Pavlè in hoče kreniti skozi vežo.

»Slišite, prijatelj! Saj lahko ostanete pri nas, pozno je že in trudni ste, lahko si tu odpočijete, če vam prav!« govori mu mati krčmarica.

»A takó, takó, prej je pa gospodar rekel, da ni prostora . . .«

»Ej, saj ne vé ničesar, kaj bi tisto, kaj vedó moški za take stvari,« pravi krčmarica.

In Pavletu je po volji, da bode mogel tukaj prenočiti. Razprta koš in ga položi poleg postelje. Iz nova pogleda vánj, ali je piška še v njem, in potlej ga dobro zakrije, da ne bi pobegnila.

Vse je že trdno spalo, le krčmarica in krčmar sta še čula in ugibala, kakó bi gostu svojemu vzela čudotvorno pišče. »Že vem!« vzklikne krčmarica, »takó-le narediva. Ujemiva našo kokoško in mu jo deniva v koš namesto óne, saj je prav taka!«

»Dobro« reče krčmar, »le hitro in pazi, da se ne vzbudi!«

Kakor sta se dogovorila, takó sta tudi storila.

Drugo jutro na vse zgodaj odrine Pavliček proti dômu. Ko se spomni, kaj nese v košu, jame na ves glas vriskati in prepevati.

»No, mati bodo veseli, kakor še nikoli, odkar jih poznam, ko bodo leteli cekini od piške! Zdaj bodo videli, da Pavlè ni karsibodi. To kokoško bodem takó stisnil in takó zakričal nánjo, da se potoči kàr dvakrat toliko cekinov izpod nje!«

Takó govorèč prispè domóv. V veži razprta koš in pokliče mäter. »Mati, pojdite brž semkaj, da vidite, kaj sem prinesel! Zdaj bodeva tudi midva živela, kakor barona, sam Bog, da sem moko izgubil; veste, mati, ne vem, kakó bi bilo, da mi ni veter moke razpihal čez hribe in doline, kakor mi je rekel. Ne vem, ali bi bila takó srečna, kakor sva zdaj!«

»Pokaži vender, kaj imaš s tisto kokoško, ki jo tiščiš v koši! Bržkone so te kje zopet prav dobro opeharili . . .«

»Prav nič me niso opeharili, mati; le pogledajte!« Rekši prime pišče in mu velí: »Piška, stresi se!« Toda piška se ne méní zánj in hoče pobegniti. To je Pavličku preveč. — »Oj, ti preklicani piščanec ti, kaj ti pa je, da ne slišiš, kar ti pravim? Zadnjikrat ti rečem: ,Piška, stresi se!« — Toda vse zaman, piška hoče uiti skozi vežo. »Oho, ne uideš mi ne, vražji piščanec, takó te treščim ob tlà, da pade vse iz tebe!« — Pri tej priči popade piško in ubil bi jo, da mu mati ne zabrani.

Nató zagrabi gorjačo in gré zopet naravnost na hrib do vetra. Dospevši tjã, kjer mu je prejšnji dan dal veter óno pišče, jame kričati na vse pretege, da mu kàr sapa poide. In zopet pride tisti zeleni mož in ga prijazno nagovori, rekoč: »Prijatelj, kaj razsajaš zopet? Saj sem te vender odškodoval za tisto tvojo moko . . .«

»Sevéda odškodoval, osleparil si me! Moko mi daj nazaj, pa bode dobro, sicer se drugače pogledava!«

»Potolaži se, prijatelj! Dam ti namesto moke ta-le prtiček, in kadar porečeš: ,Prt, pogrni se!« takój bode poln raznovrstnih jedil, kakeršnihkoli si bodeš pozelel!«

Zeleni mož izgine, in Pavlè je zopet utolažen. Toda takó malo zaupa vetru, da takoj poskusi s

prtom. Séde pod drevó in zakliče: »Prt, pogrni se!« Toliko da izusti te besede, že so na prtu vsakovrstna jedila, takó da Pavliček v prvem hipu ne vé, česa bi se lotil.

Ko se okrepí, krene po hribu nizdolu.

Tudi danes gré v óno krémo, séde za mizo in razgrne prt po nji.

»Danes bodem pa samó pil pri vas«, pravi krčmarju, »jedil imam sam boljših nego vi! Prtiček, pogrni se!« V tem trenutku ima pred seboj mizo, obloženo z najboljšimi jedili. Vsi domačini ga gledajo začudeno. Pavle já in já, veselêč se, kakó bodeta odslej lepo živela z materjo. — »A predno tega-le ne pojém«, misli si Pavlè, »ne grem odtod. Zakaj bi pušçal jedila, bodo pa mati zopet drugo dobili, kar si bodo izmislili«. Zadovoljno se nasmeje pri teh in enakih mislih.

Takó se gostí zopet do trde noči in zopet mora prenočiti tukaj. Danes se krčmar celó nič ne ustavlja; takoj ima Pavliček vse pripravljeno, da si prav dobro odpočije.

Kakor prejšnjo noč piško, takó tudi nocoj krčmarica zamení prt Pavletov s svojim prtom, ki mu je zeló podoben, in drugega jutra nese Pavlè domóv drug prt, ki se ni hotel sam pogrniti.

Vesel in vriskajoč pride domóv in jame že od daleč kričati: »Mati, ali ste kàj lačni? Karkoli si izberete, le recite, pa bode tu!«

»Kaj bodeš neki dal, saj nikoli ničesar ne prineseš domóv! Moko si vso raztresel iz koša; včera si prinesel pišče in si je tudi metal po hiši in kričal, da me je bilo kàr strah!«

»Nič, tisto je bilo vse sleparstvo, danes bode te pa jedli, karkoli hočete. Le pogledajte!« Rekši razgrne prt prav oblastno po mizi. »Prtiček, pogrni se!« Toda prtiček leži na mizi in ne čuje njegovih besed. »Prtiček, pogrni se!« velí drugič, ali prtiček se ne méni zánj. — To je Pavličku odveč. Zgrabi prt in ga raztrga takó, da ne ostane več nit pri niti. In zopet hití proti vetru.

Ko kričí in razsaja na hribu, hipoma stojí pred njim veter tudi že jezen, zakaj že dvakrat ga je plačal za tisto moko, pa mu le še ne dá mirú.

»Slepar sleparski, moko mi dàj nazaj, sicer bodeva orala; moko sèm, po drugem te ne vprašam!« kričí Pavliček in vihtí gorjačo nad vetrom.

»Jaz te nisem osleparil«, pravi veter, »tisti gostilničar, pri katerem se ustavljaš na poti domóv, óni je zamenil pišče in prt. Zatorej ti dam ta-le kij in kadar porečeš: ‚Kij, bij!‘ tedaj bode jel neusmiljeno mlatiti in biti, dokler ne porečeš: Kij, nehaj!«

Zeleni mož izgine, Pavliček pa gré naravnost v óno gostilno, kjer so mu zamenili pišče in prt.

»Prt in pišče nazaj, sicer vam ne bode dobro in to takoj!« vpije Pavliček, ko pride v gostilno.

Krčmar ga gleda navidezno začuden: »Kaj bledeš, prijatelj, kakšno pišče in prt naj bi ti dal?«

»Nič ne bledem, videl bodeš, kakó hitro bodeta tu ukradeni stvari! Kaj ne, kij, da bode takó? — Kij, bij!«

Kij jame udrihati takó neusmiljeno po krčmarji, da je takoj pripravljen vrniti ukradeni stvari.

Ko se zdí Pavličku dovòlj, velí: »Kij, nehaj!« in kij je miren. Takoj prinese krčmar ukradeni stvari Pavličku nazaj; oboje spravi v koš in od-rine. V veži sreča še krčmarico, ki je pridrla na gospodarjevo kričanje.

»Tudi tej bi bilo dobro, da ji moj kij po-kaže, kaj zná«, misli si Pavliček. In oblastno velí: »Za slovó pa še jedenkrat kij, bij!« In udrihal je kij po krčmarici, da je bilo joj.

»Takó«, pravi Pavliček sam v sebi, »sedaj imata oba dovòlj za plačilo svoje poštenosti«. — Nató odide zadovoljen domóv.

Prepevaje in vriskaje gré urno čez travnike, veselèč se, kakó lahko in prijetno bodeta živela z materjo.

»Mati, zdaj me pa ne bodo več sleparili; imam gada pri sebi in se ne bojim nikogar več. Materi se mora odslej takó dobro goditi, kakor nikomur na svetu; samó sedeli in ukazovali bodo«.

»Pojdi, pojdi, bedák; Bog zná, kaj ti zopet rojí po neumni glavi!«

V tem potegne Pavliček prt in piško iz koša. — »Prtiček, pogrni se! Piška, stresi se!« velí samosvestno, in v tem trenutku je na mizi vse polno najboljših jedil, in tudi od piške odletí devet cekinov.

»Mati, glejte«, pravi Pavliček, »kadarkoli se nama bode zazdelo, pa bodeva takó-le zaklicala piški in prtiču«.

Dobro in zadovoljno sta žívela odslej mati in Pavliček.

II.

„To je božje pa najino!“

☉ Oče je imel tri sinove. Na smrtni postelji izreče poslednjo voljo: »Moja prva dva sinova imejta vsak polovico posestva, najmlajši pa« — Predno more izgovoriti, zatisne oči za vedno.

Starejša dva brata sta po očetovi smrti zelo grdo ravnala z mlajšim bratom; nifi jesti mu nista hotela dajati, samá sta sedala za mizo, mlajšega niti klicala nista.

Nekega dné pride star berač v hišo in ju prosi miloščine. Osórno ga zavrnete brata, rekoč, da še samá nimata kaj jesti.

Najmlajšemu bratu, ki je čepel tiho v zapécku, zasmilil se je tuji mož. Reče mu: »Ljubi moj mož, ne prosite ju, saj še meni ne dajeta ničesar, ko sem njiju rodni brat!«

Berač se obrne k njemu in mu reče: »Ti, deček, pojdi z mano po svetu, saj so še dobri ljudje, katerim se bodeva smilila!«

Mladenič se nič ne pomišlja, temveč stopi iz zapečka, reče bratoma: »Z Bogom!« in odide z beračem.

Spotoma prideta do krasnega gradú, kjer prosita prenočišča in večerje. Dobita oboje.

Pri večerji vpraša berač, ali ima graščák hčer, da bi jo dal temu mladeniču.

Povedó mu, da ima grajski gospod zalo hčerko, a da mora priti takšen zet, ki bi naredil, da bi v jedni nôči zrasla okolo gradú vinska trta, na kateri bi viselo grozdje v češuljah po brajdah, da bi pili vino od tistega grozdja na svatbi.

Stari berač gré nató h grofu in ga vpraša, ali ostane mož-beseda.

»Kakor sem dejal, takó bode; óni mladenič, ki to naredí, dobí jo!«

Starec se prikloni in odide v družinsko sobo, kjer pripravijo njemu in mladeniču posteljo.

Ko drugo jutro graščák vstane, opazi takoj, da so vsa okna preprežena z zelenjem; hoče odpreti okno, ali ne dá se, takó je obrasla vinska trta ves grad; velikanski grozdi visé v češuljah na nji.

»No, sedaj je prišel čas, da dam hčerko móžu, samó rad bi védel, kdo je!« govori grof strměč.

Vrata se odpró, in starec z mladeničem stopi v sobo.

»Gospod grof«, nagovori ga berač, »ako ste še mož-beseda, evó mladeniča, ki dobí hčerko vašo v zakon!«

Grof pokliče hčerko in ji pokaže mladeniča. Grofica je zadovoljna ž njim.

»Kdaj pa odideta, in kje napravimo svatbo?« povprašuje grof.

»Kaj vam treba vedeti!« odvrne berač. »Imeli ne bomo niti gostij niti svatbe; takoj odpotujemo in sicer péš. Ako ji mislite dati kàj za doto, le dajte ji, ali tudi tega ni treba; vsega bode imela obilo!«

»Vsaj toliko mi povejte«, pravi grof, »kam greste, da bodem mogel časih k nji!«

»To zveste vse o svojem času!« odgovori berač. »Zdaj nam dajte hčerko, da se odpravimo!«

Predno se poslové, dobí mladenič še krasno viteško opravo od grofa. Potem odidejo.

Ko pridejo iz gradú, stopi berač k mladeniču in mu zašepetá na uhó: »Karkoli te bode vprašala nevesta, odgovôri: ‚To je božje pa najino!‘«

Potem stopa stárec dalje, mladenič in nevesta njegova pa za njim.

Spotoma ugleda nevesta veliko čedo ovác, volóv in krav ter vpraša ženina: »Čegave so óne čede?«

»To je božje pa najino!« odgovori mladenič, kakor mu je naročil starec.

Pridejo mimo velikih gozdov in travnikov, in grofica vpraša istotakó; mladenič ji tudi sedaj odvrne: »To je božje pa najino!«

Zdaj pridejo mimo velikanskega grada, okolo katerega se razprostirajo lepi vrtovi.

»Čegav je ta grad, in čegavi so ti vrtovi okrog njega?« vpraša nevesta.

»To je vse božje pa najino!« odgovori ji mladenič.

Berač zavije naravnost v ta grad. Posli hodijo v grad in iz gradú, vse je v redu po hlevih in dvorih, samó gospodarja in gospodinje ni nikjer.

Zdaj se obrne berač proti obema in jima govori: »Vse to bogastvo in imetje je vajino; bodita si dobra, pa vama pojde vse lepo izpod rok! Naročim vama pa, in dobro si zapomnita: Nikdar naj ne gré od tega gradú berač, da ne bi dobil, česar zahteva, sicer bode konec bogastvu in sreči, in berača bodeta, kakeršen sem jaz!«

Ko to izgovori, poslovi se in odide.

Novi grajski gospodar dá postaviti okrog gradú straže, da bi dobro pazile na vsakega berača, ki bi prišel mimo gradú ter ga ustavile in dovedle pred graščaka ali graščakinjo.

Leto dnij mine, ne da bi prišel berač mimo gradú. Mineta dve leti, tudi v drugem letu ni nobenega.

Grajski gospodar spozná, da so tolike straže nepotrebne, zatorej jih razpusti.

»Saj se berač sam zglaší v gradu, če pojde mimo, in dobil bode, česar zahteva«, misli si mladi graščák.

Že je teklo tretje leto, a še se ni zglašil berač v gradu.

Nekdaj popóldne sedí mlada grajska gospá s hčerko svojo v naróčaji na vrtu.

Kar ugleda dôli pod gradom starega berača. Stopi k vrtni ograji in ga pokliče, ali berač se ne méni za klicanje, nego stopa počasi dalje.

Grajska gospá pošlje dekle za njim, rekoč, naj ji privéde berača v grad.

Berač se res vrne, in gospá mu pravi, da dobí, česarkoli zahteva.

»Dajte mi svojo zalo hčerko,« pravi berač, »in sicer spečeno v razbeljeni péči«.

Gospa se silno prestraši, ko izusti berač te besede.

Pokličejo graščaka, ki nagovarja berača, naj zahteva, česarkoli si želí, vse drugo mu dá od srca rad, samó tega naj ne zahteva.

Ali berač ne ustopi svoje zahteve; hčer naj mu dadó, sicer odide.

Ko ne izdadó vse prošnje gospejine in graščakove, zapové grajski gospod, naj se zakuri peč, in ko se razbeli, naj se vrže vánjo mala hčerka.

Nezavestno graščakinjo odnesó v posteljo, a tudi graščák neče gledati, kakó mu bode umiralo najdražje bitje na svetu.

V tem se je razbelila peč, in berač prime drobno dete ter je vrže v ogenj, potem zapre pečna vrata.

Malo hipov pozneje velí berač, naj vzmó dekletca iz peči, a glej čudo! — Deklica stojí v kotu peči, čisto nepoškodovana!

Takoj hití jeden služnikov grajskemu gospodu in gospé povedat, da hčerka še živí in da se ji ni zgodilo nič žalega.

Deklica pa je bila zdaj še trikrat lepša nego prej.

Grajski gospod in gospá se silno razveselita, ko stopita v sobo in jima prihití naproti nedolžna hčerka.

Berač izpregovorí: »Zdaj vidim, da sta res poslušna in da se ravnata po tem, kar sem vama naročil. Jaz sem namreč tisti, ki sem vaju privédel v le-tá grad. Odslej se vama ni treba več ravnati po mojem naročilu; delajta, kakor samá vesta in znata, da bode prav! Jaz, ki stojim pred vama, nisem nihče drug nego sam — Kristus.« — Nató izgine.

Graščák in graščakinja pa sta živela odslej srečno in zadovoljno.

III.

Kakó je neki hlapec svojemu gospodarju posvetil domóv.

Zivel je oče, ki je imel tri sinove. Po njegovi smrti je dobil vsak sin precejšen del očetovega imetja. — Starejša dva brata sta bila varična, mlajši pa je bil velik zapravljivec. Raztrosil je skoro ves denar, starejša dva sta pa le gledala, kakó bi si še kàj pridobila.

Zató gré starejši brat služít skopega bogatina. Pogodita se takó, da plača óni, ki se prvi pokaže jeznega, drugemu tri mernike denarja.

Takoj prvi dan pošlje gospodar hlapca v gozd drevje sekat, a živeža mu ne dá nič s seboj. Ukaže mu zajedno, da mora pripeljati poln voz domóv.

Gladien in žejen seka hlapec ves božji dan drevje v gozdu in ko naseka dovólj, naloží drevesa na voz in jih pelje domóv.

Gospodar ga vpraša, ali je kàj jezen. — »Kakó ne bi bil jezen,« odgovorí hlapec nepremišljeno, »ko sem moral ves dan takó trdo delati in še lačen biti!«

S temi besedami je zapadel hlapec gospodarju tri mernike denarja, in gospodar ga zapodí iz službe.

Žalosten pride starejši brat domóv in pové bratoma, kakó se je gospodarju zadolžil za tri mernike denarja.

Sedaj se odpravi srednji brat k istemu gospodarju in se tudi pogodí ž njim, da zapade óni, ki se prvi ujezí, tri mernike denarja.

Gospodar ga pošlje, kakor prvega, v gozd, naj do večera naseka poln voz drevja. Dá mu pa s seboj zapečatenó torbo z jedjó in pijačo in mu velí, da je ne sme odpreti.

Ves dan seka hlapec, da mu lije pot z obraza, in ko naseka dovòlj, naloží drevje in je pelje domóv.

Gospodar ga vpraša, ali je kàj jezen, a hlapec odgovorí, da prav nič.

Nekega dné ga pošlje zopet v gozd drevesa sekat, ali namesto volóv mu velí vpreči dva bika. Že na poti v gozd sta mu nagajala takó, da je ves upehan prišel tjà. Ko naseka dovòlj dreves, naloží jih, požene in pelje domóv. Ne pelje dolgo, ko se mu bika splašita. Odrtgata se in dirjata proti dômu.

Hlapec mora pustiti voz na cesti in iti sam domóv. Domá pové gospodarju, kaj se je zgodilo, in ko ravno pripoveduje v največji jezi, kakó sta mu bika nagajala, ustavi ga gospodar, rekoč: »No, ali si pa morda kàj jezen zaradi tega?« — »Kdo ne bi bil!« odgovorí hlapec in zapade takó tri mernike denarja.

Žalosten, kakor starejši brat, vrne se tudi ta domóv.

Mlajši bratec, premetena glavica, ki je že davno pognal ves denar, posmehuje se jima in se odpravi k ónemu gospodarju, s katerim se pogodi takó, kakor brata njegova.

Drugo jutro ga pošlje gospodar v gozd drevje sekati. S seboj mu dá zapečatenó torbo z jedjó in pijačo, rekoč, da je ne smé odpreti.

Ta gré res v gozd, izpreže, da se vola paseta, léže tam v senco pod drevó in trdno zaspí. Ko ga gladni želodec prebudí, odprè torbo, dobro se najé in napije ter zažene torbo na tlà, potem pa zopet zaspí in spí do mraka.

Ko se zmračí, vzdigne se in pelje počasi s praznim vozom domóv. Spotoma še sekiro skrha ob skali, da ni za rabo.

Ko pride domóv, vpraša ga gospodar, koliko je nasekal in kje so drevesa. Hlapec odgovorí, da jih ni mogoče ne prinesti ne pripeljati. »Le pogledjte sekiro, kakó je skrhana,« pravi hlapec.

Tretji dan mu velí gospodar, naj vpreže dva bika v voz in naj gré po drevesa v gozd.

Hlapec storí takó. Toda ko pride v gozd, ubije óna bika in ju naloží na voz, potem pa gré domóv, rekoč, da bika samá ne moreta speljati, da je prišel še po jednega vola. Potem se vrne v gozd, vpreže vola v voz in pelje ubita bika domóv. Spotoma zvrne voz in bika na óna posekana drevesa in hití klicat gospodarja, češ, ko-

liko je pripeljal. — Gospodar se zeló prestraši in razjezi, ko ugleda lepa bika ubita. — »No, očka, ali ste kàj jezni?« vpraša ga urno zviti hlapec. — »E, kaj bi bil jezen«, odgovorí gospodar, »dobro se mi pa vender ne zdí!«

Četrty dan velí hlapcu, naj pospravi hitro ves gnoj iz hleva. Hlapec gré ročno na delo, toda nikar da bi pospravljal gnoj, nabada živinčeta drugo za drugim na vile in jih nosi iz hleva. — Potem gré klicat gospodarja, naj pride pogledat, ali je opravil vse dobro.

Silno se prestraši gospodar, vidèč lepo rejeno živino pomorjeno; hlapec pa ga dobrovoljno vpraša: »No, očka, ali ste morda kàj jezni?« — »E, kaj bi bil jezen, dobro se mi pa le ne zdí!«

Peti dan mu zapové, naj žene svinje k zelniku past, toda škode ne smé napraviti nobene.

Hlapec žene svinje na pašo. Spotoma pa ga srečata dva mesarja in ga vprašata, kam žene. On pravi, da na sejem v bližnji trg.

Vprašata ga, po čem jih dá, in pogodita se zánje. Hlapec si izgovorí poleg plačila tudi vse svinjske repe. Mesarja sta zadovoljna, in mladenič poreže vsem svinjam repe. Mesarja nató odrineta, hlapec pa gré na zelnik in vtakne vse svinjske repe v zemljo. — Potlej hití domóv in pokliče gospodarja, da so se vse svinje pogreznile v zemljo, naj mu gré torej pomagat, ako jih je še móči rešiti.

Prestrašen hití gospodar z navihanim hlapcem na zelnik in brzo zgrabi za rep, ki molí iz zemlje,

in potegne zánj. Toda v tem hipu se prekucne, kakor je dolg in širok.

Zdaj spozná gospodar, da mu je navihani hlapec zopet jedno naredil, ali pomagati se ne dá.

Hlapec ga vpraša: »Menda vender niste jezni zaradi tega?« — »E, kaj bi bil jezen«, pravi gospodar, »prav se mi pa le ne zdí!«

Na večer pokliče gospodar hlapca in mu reče: »Jutri grem na sejem v mesto in ko se bodem zvečer o mraku vračal domóv, moraš mi pred hišo s svetilnico v rokah takó posvetiti, da bodem videl dve uri daleč. Ako tega ne storiš, zapadeš svoj denar!«

Pod noč, ko se vrača gospodar iz mesta domóv, zapali hlapec hišo, kozolec in hlev, vzame svetilnico, stopi pred hišo in čaka gospodarja.

Gospodar že iz dalje zapazi požar, in takoj slutí, da mu je hlapec zopet napravil káko neumnost.

Ali kakó se prestraši, ko pride bliže in vidi vsa poslopja v plamenu!

Hlapec pa, stojèč sredi ceste s svetilnico v rokah, vpraša ga, rekoč: »No, očka, ali sem vam dobro posvetil? Mením, da sem storil takó, kakor ste mi rekli! Ali vam je po volji ali ne?«

Gospodar gleda žalosten, kakó ogenj uničuje vse njegovo imetje, in preklinja hudobnega svojega hlapca. Le-tá ga pa vpraša, rekoč: »Ali ste kàj jezni, očka?« — »Kakó ne bi bil jezen«,

odgovori gospodar, »ko si mi pogubil vse, kar sem imel, da sem sedaj največji siromak na svetu!«

Hlapec pa, ki je prej pobral ves denar gospodarjev, odpravi se še tisti večer ves zadovoljen domov.

Vender pa pustí gospodarju toliko, da si more sezidati novo hišo.

IV.

Kakó so pri nekem gradu pulili repo.

Pri nekem gradu so nasejali polno njivo repe. Sejal jo je grajski pisar. Ali glej! Iz toliko zrn je vzrasla samó jedna repa. Grajska dekla jo je morala vsak dan okopavati in pleti.

Repa je skoro narasla takó debela, kakeršne še ni bilo videti.

Nekega dne pošlje grajska gospá deklo, naj bi jo šla izpulit.

Dekla gré na njivo in prime za perje, perje za repo, repa za zemljo; dekla vleče na vso moč, a repa le neče iz zemlje.

Ker dekle dolgo ni domov, velí gospá hlapcu, naj gré pogledat na njivo, zakaj ni dekle takó dolgo domov.

Hlapec pride na njivo in prime za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo, ali vender ne moreta izpuliti velikanske repe.

Ker tudi hlapca ni dolgo domóv, pošlje graščakinja kuharico na njivo.

Ko pride kuharica na njivo in vidi, da je repa še v zemlji, prime za hlapca, hlapec za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo; ali niti vsi trije je ne morejo izpuliti.

Sedaj pošlje gospá služabnika, naj gré pogledat, kaj se je pripetilo ónim trem, da ni nikogar domóv.

Služabnik pride na njivo in prime za kuharico, kuharica za hlapca, hlapec za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo; toda vse zaman, repa le neče iz zemlje.

Ker ni nikogar domóv, jame graščakinjo skrbeti, ali se ni morda pripetila nezgoda na njivi; pravi torej graščaku, naj stopi na njivo.

Ko pride grajski gospod na njivo in vidi, kakó se njegovi služabniki zastonj trudijo, da bi izpulili repo, gré jim pomagat.

Graščák prime za služabniba, služabnik za kuharico, kuharica za hlapca, hlapec za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo; ali tudi vsam petim se ne posreči, da bi spravili repo iz zemlje.

V tem je gospá sama skuhala kosilo in pripravila na mizo; ali ko ni nikogar domóv, gré sama na njivo.

Ko vidi, kakó se óni trudijo z repo, da bi jo izpulili, gré jim še ona pomagat. — Graščakinja prime za graščaka, graščák za služabnika, služabnik za kuharico, kuharica za hlapca, hlapec za deklo, dekla za perje, perje za repo, repa za zemljo, in ko takó nekoliko časa vlečejo repo iz zemlje, posreči se jim napósled, da jo izpulijo; pri tem pa se zvrnejo vsi v jamo, iz katere so izpulili repo.

Sedaj pošlje graščák hlapca domóv po voz ter po tri pare kónj in tri jarme volóv; potem nalože ogromno repo na voz in jo peljejo domóv.

Ko pripeljejo repo pred grad, ne morejo je spraviti skozi nobena vrata; spravijo pa jo skozi okence.

S to repo so pitali prašiča, kateri se je takó zredil, da so napravile podgane gnezdo v kotu njegove krače.

Ko so zaklali tega prašiča, deli so slanino sušit pod streho.

Slanina pa je bila takó težka, da se je nekega dné utrgala in da je podrla vseh devet nadstropij tistega gradu. Ustavila se je pa v hlevu na neki pajčevini.

Ko so sevrli tisto slanino, spravili so mast v orehovo lupino; nekega dné pa je prišla miška in pojedla vso mast, in takó niso imeli v gradu nobenega dobička od velikanske repe.

V.

Kravica, poberi vretence!

Kmet in kmetica sta bila povabljeni v svate. Ker pa ni imela žena primerne obleke, vzame konjsko plahto in se zavije vánjo.

Ko prideta v hišo, kjer se je praznovalo ženitovanje, ni hotela kmetica sesti med druge povabljene goste, mariveč je stopila za vrata in gledala od daleč. Bilo jo je namreč sram, ker so bili vsi svatje takó zali in praznični.

Nje mož jo je prihajal večkrat priganjat, naj bi prisedla k drugim, in jo je kregal, rekoč: »Vidiš, ako bi ti predla in delala, kakor druge, lahko bi tudi ti plesala in sedela pri mizi poleg drugih!«

Žena se ujezi; odide domóv, vzame vreteno, gré na pòd in začnè presti.

Ko nekaj časa prede, pade ji vreteno na tlà, toda ker se ga jì ne ljubi pobrati, zakliče kravici, ki muka lačna spodaj v hlevu, naj pobere vreteno. Ker je sevèda kravica ne sluša, zapretí ji, da pojde po sekiro in jo ubije, ako ga hitro ne pobere. Kravica sevèda vretenca neče pobrati, dasi kmetica čim dalje huje vpije nánjo.

Res gré neumna ženica po sekiro in ubije jedino kravo v hlevu.

V tem pride mož s svaťbe.

Hitro mu pové žena, kaj je storila s kravo, ker je ni hotela slušati.

»Nikoli še nisi prav storila«, hučuje se ubogi mož, »in nikdar ne bodeš! A bodisi, kakor je, bodemo pa k zelju pritikalí!« —

Drugo jutro gré mož na lov; ženica njegova pa na zelnik, da prešteje zelnate glave. Ko se vrne domóv, razseče ubito kravo na toliko kosov, kolikor je bilo glav na zelniku, in gré »pritikat«. K vsaki zelnati glavi dene kos mesá.

Ko pride pod noč mož z lova domóv, začuden vpraša ženo, kakó to, da so zelnate glave takó rdeče.

»I, no, saj si dejal, da bodemo k zelju pritikalí; storila sem, kakor si rekel«.

Ker je mož védel, da niso možgani njeni taki, kakeršni bi morali biti, rekel ji ni ničesar.

Predno odide drugi dan zopet na lov, skrije denarje v velik lonec in ga postavi na peč. Bal se je, da bi prismojena ženica ne pogubila vsega imetja. — Predno odide, pravi ji: »Sedaj grem na lov, ali pametna bođi in ne poglej v lonec na peči, zakaj v njem je ,kuk'«.

Skoro po njegovem odhodu pride lončar s krošnjo loncev na hrbtu ponujat kmetici robo svojo. Rada bi si bila kupila nekaj loncev, toda ni imela denarja.

»Denarja nimam«, pravi móžu, »ali na peči je nekov ,kuk'; če mi daste kàj zánj, pogledjte v lonec gôri na peči; jaz se bojim pogledati vánj«.

Krošnjar stopi k peči in odkrije lonec. Takoj je pripravljen dati ženici vso krošnjo za »kuka«.

Žena, ki je od daleč gledala, ker se je bala »kuka«, bila je zadovoljna, da je lončar odnesel »kuka« in ji pustil vse lonce zánj.

Kadar krošnjar odide, prevrta prismojena ženica lonce, napnè vrv za vrvjó po sobi, nánjo pa nabere prevrtane lonce.

Ko se na večer vrne mož z lova, pripoveduje mu vesela, kakó dobro je spečala »kuka«, ki ji je provzročil toliko strahú, in kakšen lišp je napravila v hiši.

»Oj, ti nesrečna žena!« reče prestrašeni kmet, »sedaj si mi pogubila kravo in vse imetje! Čakaj, sedaj bodeš pa z mano hodila po svetu, pa te bodo še lèska (tuja) vrata tepla po hrbtu«.

Predno se napotita po svetu, sname prismojena žena hlevna vrata in jih obesi sebi na hrbet.

V gozdu ju dohití noč. Da bi si odpočila, splezata na visoko hojo.

Okolo pólnoci pride po gozdu tolpa razbojnikov. Pod hojo, na kateri kmet in kmetica koprnita od strahú, ustavijo se, prižgó luč in preštevajo denarje.

»Vrata me tiščé«, stoče kmetica. »Potrpi nekoliko«, pravi mož, »primem jih«. — Ali predno se to zgodi, izpustí žena vrata, da padejo ravno med razbojnike.

Ko padajo vrata z veje na vejo, zavpije jeden razbojnikov: »Bežimo, kazen prihaja iz néba na nas!«

Vsi pobegnejo ter pusté denarje in vse pod hojo.

Ko so se razkropili na vse strani, zlezeta kmet in kmetica s hoje in jameta preštévati denarje, ki so jih pustili razbojniki. V tem pa kmetica veselo in glasno prepeva.

Za nekoliko časa se vrne jeden razbojnikov, kateremu je bilo žal po tolikem denarji, in ko sliši, kakó kmetica prepeva, pravi: »Oj, mamica, kakó lepo požete; ali bi me ne hoteli naučiti?«

»O, zakaj ne!« odgovorí kmetica, »le semkaj pridite, da vam namažem jezik z nekim mazilom, in peli bodele kakor jaz!«

Razbojnik stopi bliže; kmetica pa vzame škarje in mu odreže jezik.

Razbojnik strašno zatuli in pobegne.

Ostali njegovi tovariši, ki so bili skriti v bližini, ustrašijo se in zbežé na vse strani.

Kmet in kmetica pa pobereta denarje in se vrneta domóv.

VI.

O štirih orehih.

Nekoč je živel oče, ki je imel štiri hčere. — Nekega dné se napravlja na sejem v bližnji trg. Predno odide, prosijo ga hčerke, naj bi vsaki kaj prinesel s sejma. Oče obeta, da prinese vsaki,

česar si želi. Najstarejša hči pravi, da bi imela rada lunasto obleko. Druga prosi, naj ji prinese zvezdnato opravo. Tretja si želi zlatih čevljev. »Meni pa«, reče najmlajša hči, »prinesite, kar vas na nos udari!« Nató oče odide.

Pod noč se vrne domóv. Vsaki hčeri prinese, česar si je želela; prva dobí lunasto, druga zvezdnato obleko, tretja zlate čizme. Najmlajši hčeri pa dá štiri orehe, rekoč: »Ti-le orehi so me udarili na nos; te torej dobiš, kakor si hotela«.

Hčerka vzame orehe in pravi: »Oče, jaz pojdem po svetu, toda predno odidem, dajte mi doto!«

»Suho svinjsko kožo imam,« odgovorí oče, »to ti dam, drugega nimam«.

Deklica vzame kožo, ogrne se ž njo in se posloví.

Na poti jo prehití noč. Že hoče prenočiti pod milim nebom, ko ugleda luč v dalji. Napravi se proti tej luči in skoro dospè do velikega gradú. Ko pride prédenj, vpraša jo graščák, stojèč na grajskem pragu, kam je namenjena? — Deklica mu pové, da je šla od očeta, ki ji je dal samó svinjsko kožo za doto, in da išče službe po svetu. Prijazno ji pravi graščák: »Pa prenoči pri nas in služila bodeš tudi lahko pri nas; dela imamo dovòlj. Kàr gòri pojdi in oglási se pri gospé«.

Deklica gré v grad, in graščakinja jo vzame v službo. »Za delo si itak preslaba,« reče ji gospá, »bodeš pa gosí pasla!«

Drugo jutro zarano žene deklica gosí past. Na paši strè óne štiri orehe, katere ji je prinesel oče, in glej, v prvem najde lunasto obleko, v drugem zvezdnato, v tretjem zlate čevlje, v četrtem pa krasen venec. Vse to shrani pod bližnjim mostičem.

Ko napoči nedelja, gré grajska pastirica pod most, obleče se v krasno lunasto obleko in gré k maši.

Iz težka je spoznal graščinski hlapec gosjo pastirico v cerkvi; takó zala je bila.

Sklene, da jo mora dobiti za ženo.

Drugo nedeljo je prišla v cerkev v krasni zvezdnati obleki in z zlatimi čevlji.

Danes je bila še veliko lepša, negoli prejšnjo nedeljo. Vse jo je gledalo.

Grajski hlapec jo snubi, in ona mu obeta, da ga vzame.

Poročni dan pride, in pred gradom se že zbirajo svatje.

Ali kakó se spogledajo, ko se prikaže nevesta — ogrnjena s svinjsko kožo!

Odpeljejo se v cerkev. Spotoma velí nevesta, naj bi se ustavili za nekaj hipov. Nató odide pod óni most, kamor je spravila dragocene obleke, toda skoro se vrne opravljena v krasno zvezdnato obleko, z zlatimi čevlji in dragocenim vencem.

Ko jo svatje vprašajo, kje je dobila te dragocenosti, pripoveduje jim o ónih štirih orehih, katere ji je prinesel oče s sejma.

Po poroki so obhajali v gradu velike gostí. Med povabljeni sta bila tudi graščák in gospá njegova.

VII.

„Saj sem rekla, da mu goslij ne dajajte!“

Nekje je služil za pastirja Mihec, sin ubožne vdove. Da bi materi nekoliko pomagal, izmakne nekega dné gospodarju nekaj denarja in ga nese materi.

Ko žene kakor vsak dan živino na pašo, sreča ga puščavnik, kateri ga prijazno nagovarja, naj bi dal gospodarju óno nazaj, kar mu je vzel. Mladenič iz prva tají, napósled se vender udá in se izgovarja, da je ukradel denar le zaradi ubožne matere.

Puščavnik ga pokara, rekoč: »Tiste denarje dèni lepo nazaj, kjer si jih dobil, sicer bodeš nesrečen! — Ako storiš takó, kakor ti svetujem, dam ti tri stvari, katere te bodo osrečile, da bodeš iz lahka živel in mati tvoja. Ali obljubiti mi moraš, da vrneš vzete denarje«.

Pastir mu obljubi, da jih vrne še danes.

»Takó je prav«, nadaljuje stari puščavnik; »vidiš, tukaj ti dam mošnjiček, ki ne bode nikoli prazen; s tem mošnjičkom pojdi v mesto in si

kupi ondu gosli. Kadar bodeš godel nánje, vse bode poskakovalo in plesalo, ako bodeš namreč hotel. Potlej pojdi in si kupi puško, in kadarkoli boš nameril, vselej boš zadel. Vender ne smeš nikomur povedati, kje si dobil te stvari«.

Pastir sivega puščavnika dostojno zahvali za vse to, in ko prižene na večer živino domóv, dene takoj denar tjà, kjer ga je vzel.

Drugi dan se napravi v mesto in si ondu kupi gosli.

»Ali znaš kàj gosti?« vpraša ga trgovec. — »Sedaj ne znam ničesar«, odvrne mladenič, »učil se bodem!«

Trgovec mu dá najslabše gosli.

Potem gré k puškarju in si kupi puško.

Ko se vrača iz mesta, pomeri na nekega ptiča, izproži in zadene dobro. Ustrelil je jako lepo ptico; to prodá domačemu graščaku, kateri mu jo dobro plača.

»Če pojde takó«, pravi si mladenič, »ne bode mi treba več biti za pastirja«.

Vesel hití domóv, da pové materi, kakó sta srečna.

»Mati, odslej se nama bode godilo dobro, stradati nama ne bo treba, in krav mi ne bo treba več pasti!« — »Kakó ne?« vpraša skrbna mati, »kakó bodeva pa živela?« — »Ne bojte se, mati«, odvrne sin, »dobro bodeva živela, pravim vam; jaz bom zmiraj toliko zaslužil. Gosli sem

si kupil in godel bom po sejnih in svatovščinah, pa ptiče bom streljal in prodajal«.

Službo pastirja je odpovedal, vender je ostal še nekaj časa pri gospodarji.

Graščák, kateremu je prodal pastir óno ptico, pride nekega dné po izprehodu na kraj, kjer óni pase čedo svojo.

Graščák vpraša pastirja, kje je ustrelil óno lepo ptico; toda pastir mu neče povedati.

Ker ga graščák le naganja, ujezí to pastirja, vzame gosli in zagode; graščák pa začne plesati po grmovji, da si vso obleko raztrga.

Ko je v sosedni vasi sejem, napravi se mladenič s svojimi goslimi tjà. — Ker mu fantje v gostilni nečejo plačati, zagode iz nova, in vse, staro in mlado, začne poskakovati in plesati.

Ko se vrača iz tiste vasi domóv, jame se temniti in oblačiti; skoro se pripodí huda nevihta in vsuje debelo točo na zemljo.

Na poti sreča kmeta, jezečega se na vreme in na čarovnice, katere so v oblakih napravile točo.

»Fant, ki imaš puško«, pravi kmet, »ustréli no góri v oblake, morda ustreliš kakšno čarovnico!«

»To se lahko zgodí«, pravi mladenič in pomeri pod oblake. Res pade na zemljo stara čarovnica.

Ko sodišče to zvé, primejo ga in zapró ter obsodijo na vešala.

Dan, ko so ga hoteli obesiti, napoči. Na prostoru, kjer stojé vešala, zbere se sila mnogo

radovednega ljudstva. Privedó ga na morišče. Nekaterim ljudem se smili, drugim zopet se dobro zdí, in reko si: »Prav je, bode vsaj konec njega hudomušnostim in burkam, ki jih je uganjal po svetu«.

Predno ga izročé krvniku, vprašajo ga po stari navadi, katera dovoljuje vsakemu obsojencu, da si izbere tri stvari, česa zahteva.

Mladenič pravi, naj mu pokličejo mater. Ko ta pride, dá ji sin óni mošnjiček, katerega mu je dal nekdam puščavnik, rekoč: »Mati, ta-le mošnjiček dobro shranite; nosite ga vedno s sabo in ne dajajte ga nikomur! — Ono mojo puško tudi dobro shranite; tudi te ne smé nikdo dobiti! — Sedaj pa mi dajte še moje gosli sèm, da poslednjikrat še nekoliko zagodem nánje!«

Ko sliši to neko starikavo ženišče, pravi: »Samó goslij mu nikar ne dajajte!«

Ali dadó mu jih vender.

Ko mladenič zagode, jame vse takó plesati, da ga celó cesarski gospodje prosijo, naj prestane.

Mladenič pa gode dalje in pravi: »Prej ne odjenjam, dokler mi ne obljubite, da me ne obesite«.

Cesarski gospodje mu obljubijo, in mladenič je prost.

Ona stara baba pa se zopet oglasi, rekoč: »Saj sem rekla, da mu goslij ne dajajte!«

VIII.

„Te že vidim!“

 samotnem kraju sta živela málinar in málinarica, ki sta imela tri lepe hčere. Najmlajša je bila najlepša.

Bilo je na sveti večer. Oče, mati in mlajši dve hčeri so šli v cerkev k polnočnici, starejša pa je morala ostati domá.

Ko óni odidejo v cerkev, vzame deklica molitveno knjigo in jo prebira. Takó čita precèj dolgo. Kar potrka nekdo na okno. Mislé, da so domačini od maše, skoči deklica ročno k oknu in odpre. Ali glej, v tem hipu jo nekdo zgrabi, potegne iz hiše ter izgine ž njo v temno noč. — Bil je to škrat, ki jo je odnesel s seboj.

Málinarjevi so se silno začudili, ko starejše hčerke niso našli domá; toda še bolj so se prestrašili drugi dan, ko so je zaman iskali povsod.

Škrat je nesel deklico na svoj dom; tu ji je izročil ključe svojih dvanajstih sob in ji rekel: »Vse sobe smeš odpreti in iti vánje, samó v zadnjo ne! Ako jo odpreš, izgubljena si!« — V lase ji vtakne lep nagelj, rekoč: »Pazi, da bode ta nagelj tudi zvečer, ko se vrnem, takó lep, kakor je sedaj!« — Potem odide.

Deklica odklene vse sobe, katerih ji ni zabranil škrat, in ko pride do zadnje, ne more si kaj, da ne bi je odprla. »Saj ne bode védel«,

misli si in jo odprè. Ali kakó se prestraši, ko vidi pred sabo pekel in v njem polno škratov in grešnikov, pokorečih se za svoje grehe! — Hitro zaprè duri in jih zaklene.

Ker je švignil plamen iz pekla skozi vrata, pogleda se v zrcalo, ali ji ni osmodil lās; pri tem zapazi, da je tudi nagelj ves osmojen. — Ko se zvečer vrne škrat domóv, vpraša jo, ali je storila po njega zapovedi. Deklica odgovorí, da ga je slušala. Škrat ji seže v lase in ko vidi, da je nagelj osmojen, zgrabi jo in vrže v pekel. —

Leto pozneje je takisto storil s srednjo málinarjevo hčerko; tudi to je odnesel s sabo in jo vrgel v pekel, ker ga ni slušala. —

Tretje leto pusté málinarjevi mlajšo hčerko domá, da bi čuvala hišo; naročé ji, naj ne odpira nikomur.

Dekletce séde za mizo in čita. Kàr potrka nekdo na okno, in dekletce vpraša, kdo je. Ko se nikdo ne oglasí, séde deklica zopet h knjigi in čita dalje. Zopet se čuje trkanje. Radovedna deklica hoče vender videti, kdo je, ki ne dá glasú od sebe. — Odprè okno, ali v tem trenutku jo zgrabi škrat in odnese na svoj dom.

Tudi tej izročí ključe svojih sob in lep nagelj ter ji zapové, kakor njenima sestràma.

Ko odide, vzame deklica nagelj iz lās in ga dene v kozarec vode; potem pa pregleduje sobe. Ko pride do zadnje, ne more se premagati, da ne bi pogledala tudi v to. Zdajci ji šine misel

v glavo, ali nista morda tu zaprti nje sestri? Odprè jo, ali oj groza, pred sabo vidi peklo, v njem pa razven drugih tudi sestrici svoji.

Smilita se ji ubožici, da jame premišljati, kakó bi ji rešila.

Ko pride škrat zvečer domóv, vpraša ga dekletce, ali smé poslati kàj domóv očetu in materi. Škrat ji odgovorí, naj le pošlje, kar se ji ljubi.

Ko drugo jutro škrat zopet odide, vzame dekletce koš, gré po starejšo sestro v pekel in jo dene vánj. Vrhú nje pa naloží raznih stvari, da jo popolnoma zakrije. Potlej zaveže koš s prtom in ga izročí jednemu škratov, naj ga nese k nji na dom. Ostro mu pa zabiči, da ne smé pogledati vánj, da bode gledala ves čas za njim in kadar bode hotel pogledati, zavpila: »Te že vidim!« — Sestrici v košu pa reče, naj te besede izgovorí, ako bode hotel pogledati v koš. —

Škrat zadene koš na rame in odide. Spotoma ga močno mika, kaj nosi v košu. Postavi ga na tlà in že hoče odvezati prt, ko zakliče deklica v košu: »Te že vidim!« — Škrat, mislé, da ga gleda óna z dóma, brž oprta koš in gré dalje.

Doma se sevéda silno razveselé, ko dobé starejšo hčerko nazaj.

Takisto je storila s srednjo sestrico.

Sedaj je hotela poslati še sámó sebe takó domóv.

Zatorej reče nekega dné škratu, da je bolna in da gré leč ter da tudi danes pošlje nekaj stvari domóv. Škrat ji dovoli in odide.

Onemu škratu, ki je navadno nosil koš na nje dom, pravi, da gré spat in da bode koš pripravljen v sobi. Zopet mu zapretí, da ne smé pogledati v koš, ker bode gledala za njim.

Deklica vzame škratu vse dragocenosti in ves denar, kar ga more dobiti, zleze v koš in ga zaveže s prtom.

Škrat zadene koš in ga odnese.

Tudi danes hoče spotoma pogledati, kaj je v njem, ali deklica se oglasi rekoč: »Te že vidim!« in škrat se zbojí, oprta zopet koš in ga nese dalje.

Málinarjevi se silno razveselé, ko dobé tudi najmlajšo hčerko nazaj. Prodadó málin in si kupijo nov dom, katerega dadó blagoslovit, da ne bi škrat imel nobene močí do njega.

Ko pride pod noč škrat domóv in zapazi, da mu je izginila deklica, gré še v pekel pogledat. Ali ko tudi tu ne najde več ónih dveh sester, napravi se takoj k málinarjevim.

Ko pride do hišnega praga in stopi nánj, odletí takó silno v svoj dom, da ga nikoli več ni bilo nazaj na zemljo.

IX.

O móži, ki ni vedel, da vse vé in zná.

Živel je oče, kateri je imel več otrok. Ker jih ni mogel živiti, napotil se je po svetu.

Na poti ga sreča črnošolec, kateri ga nagovori in vpraša, kam gré. Oni mu odgovori, da gré iskat dela, da bi lože živil otroke in sebe. »Ko bi jaz takó vse védel in znal, kakor vi«, pravi mož, »živel bi lahko brez skrbij!«

Črnošolec mu reče: »Oče, jaz vam dam tá-le jermen, katerega denite čez ramo, potem pojdite v kraljev grad, katerega vidite tam-le, in srečni bode«.

Mož zahvali črnošolca za jermen in gré proti gradu. Jermen pa, na katerem je bilo zapisano: »Jaz vse vé in vse znam«, dene okolo ráme čez prsi, kakor mu je naročil črnošolec, ne da bi védel, kaj je zapisano na njem.

Ko pride pred grad, v katerem biva kralj óne dežele, ustavi ga prva straža in vpraša, česa želi. Mož pravi, da bi rad govoril s kraljem.

Takisto ga ustavi druga straža in vpraša, ali je res, kar stoji napisano na jermenu. Mož odgovori: »Mislim da!« — Izpusté ga dalje.

Sedaj ga ustavi tretja straža. Ko mož odgovori, da mu je govoriti s kraljem, pošljejo

pónj. Kralj ga vpraša, ali je res, kar je napisano na jermenu. »Mislim, da je!« odgovori mož.

»Jaz ne poznam šale,« govori kralj, »če je res, ostani tu, ako ne, odidi«. Mož pravi, da je takó, in služabniki ga odvedó v grad ter mu odkažejo sobo.

Kralj mu velí prinesti jedí in pijače; in ko se mož okrepčá, pravi kralj: »Meni je ukraden prstan, v treh dneh mi moraš povedati, kdo ga je ukradel. Ako ne, izgubiš glavo; ako mi pa poveš tatú, prejmeš veliko darilo«.

Možá zapró v posebno sobo, kjer naj bi premišljal in ugibal, kdo je ukradel prstan.

Ko mu na večer prvega dné prinese služabnik večerjo, vzklikne mož: »Hvala Bogú, jeden je že tu!« — Mož je namreč mislil, da je jeden dan že minil, služabnik pa, kateri je v družbi še dveh grajskih slug ukradel prstan, mislil je, da ga je mož pogodil. — Hitro pové ónima dvema, da njega že ima óni, ki vse vé in zná.

Drugi dan pod noč, ko mu prinese drugi služabnik jedí v sobo, vzklikne mož: »Hvala Bogú, drugi je že tu!«

»Tudi mene ima!« pripoveduje prestrašeni služabnik svojima tovarišema, »kaj storiti? Ako tudi tebe ugane, potem ga moramo prositi, naj nas ne izdá, sicer nam ne bode dobro«.

Tretji dan, ko mu prinese tretji sluga jedí, pravi mož: »Hvala Bogú, tretji je že tu!«

Služabnik ga lepo prosi, naj bi jih ne izdal. »Ako kralj to zvé, hudó nas bode kaznoval in nas odpustil iz službe. Pogovorimo se drugače; prstan damo našemu petelinu pozobat, vi pa recite kralju, da ga je pozobal domači petelin.

Takó izpolnite svojo obljubo, nas pa rešite kazni«.

Četrto jutro pozove kralj možá k sebi in ga vpraša, ali se je že domislil, kdo mu je ukradel prstan. Mož odgovorí, da ga je pozobal domači petelin.

Zakoljejo petelina in res najdejo v njem kraljev prstan.

Kralj je vesel, da se je prstan našel, in povabi možá na obed, pri katerem so bili vsi dvorniki in sam kralj in kraljica.

Ko prinesó služabniki zadnjo jed, toda pokrito, obeta kralj možu veliko darilo, ako ugane, kaj je v skledi.

Mož, ki se je pisal za Raka, vzklikne v veliki zadregi: »Ti ubogi Rak, kam si prišel!«

Takoj velí kralj, naj se skleda odkrije, in glej, res so raki v nji! — Gostje se zeló čudijo možu, kralj pa ga bogato obdaruje.

Ko mož odide, pravi kralj: »Ko bi se bil prej spomnil, vprašal bi ga bil, kdaj bodem umrl«.

X.

O razbojnikih in ujeti kraljičini.

Mladenič, ki je služil kralja v velikem mestu daleč od svojega rojstvenega kraja, šel je na dopust.

Pot ga vodi skozi velik temen gozd, v katerem ga noč dohití.

Dolgo bega po njem, ne da bi mogel najti izhod.

Že misli leči pod drevó, da bi prespal noč, kar ugleda v mesečini temnega možá in skoro spozná lovca.

Mladenič ga nagovori, in lovec mu pové, da je tudi on zgrešil pot v temnem gozdu in da se že več dnij potika po njem. Pové mu tudi, da služi na kraljevem dvóru.

Mladenič pravi, da spleza na visoko jelko, kjer bode pogledal na okolo, ali se morda ne vidi kje luč.

Res spleza na jelko in skoro reče lovcu, da vidi luč v daljini.

Nató kreneta proti luči in skoro dospeta do velikega poslopja, katero je podobno gradu.

V pritlični sobi gorí luč, in pri peči dremlje starka, katera iz prva niti ne čuje njiju trkanja. Šele ko stopi lovec k oknu in potrka nánje, vzbudí se ženica in pride odpirat.

»Ali je to gostilna ali kaj?« vpraša mladenič. Starka prikima in ju povabi v sobo.

»No, če je gostilna«, pravi mladenič, »prinesi nama pijače in jedí«.

Starka gré v klet in jima postreže.

Mladeniču vse dobro tekne, lovcu pa se ne ljubi nì jesti nì piti; zamišljen sedí za mizo. Mladenič ga priganja, naj jé in pije, toda ko vidi, da nič ne izdá, in da ne more razvedriti tovariša, izpije sam prvi bokal in pokliče drugega.

Starka prinese drugi bokal vina, potlej gré leč.

Mladeniču se jame poslopje čudno dozdevati, in ko zapazi na steni zveženj ključev, gré pónje ter odprè vrata. Nató stopi v sobo, v kateri je polno raznovrstne obleke. Odprè druge duri in pride v sobo, v kateri je sámo orožje: meči, sablje, sekire, sulice, samokresi in razno drugo morilno orožje. Odprè tretja vrata in stopi v sobo, kjer vidi vsakovrstno zlatnino, srebrnino, čaše, monštrance in druge dragocenosti.

Že si hoče napolniti žepe, a zdí se mu, da se ne smé dolgo muditi. Gré dalje in pride v sobo, v kateri stoji velik bakren kotel; po tleh pa ležé deli človeškega telesa: tu roka, tam noga, tam zopet glava.

Takoj spozná, kam je prišel s tovarišem, da to poslopje ni drugega, nego razbojniška hiša.

Ali pogum mu ne upade; močna radovednost ga žene dalje.

Stopa še skozi več sob, v katerih so postelje, menda spalne sobe razbojnikov.

V jedni teh sob je še luč, in ko se ozira, ugleda spečo deklico. Vzdrami jo, in ona ga začudeno pogleda.

»Za Bóga, mladenič«, nagovori ga deklica, »kaj pa je tebe prineslo semkaj?«

»E, kaj neki«, odgovori on, »zdrave in čvrste noge in pogumno srce!«

Deklica mu pové, da biva tu dvanajst razbojnikov, da pa so sedaj z dóma, kakor navadno vsak večer, po pólnoci pa da se vrnjo domóv.

Ko jo mladenič vpraša, kdo je ona in kakó je prišla semkaj, pové mu, da je kraljeva hči in da so jo zajeli nekoč ti razbojniki, ko se je peljala na izprehod. Spremljevalce njene so pobili do zadnjega, njo pa privédli semkaj, kjer biva že pet let.

Ko ga deklica opozorí, naj odide, ker bodo razbojniki vsak trenutek domá, sluša jo mladenič in se vrne k tovarišu, kateri že trdno spí za mizo.

Mladenič ga vzbudí in mu pripoveduje, kaj je videl v tej hiši. Reče mu, da morata pobegniti. Pové mu tudi, da je govoril s kraljičino, katero so razbojniki ujeli pred petimi leti.

Ko čuje lovec o tej deklici, zažari se mu lice, oči se mu zaiskré in takoj je boljše volje; uverjen je, da je to njegova hči, katera mu je izginila pred petimi leti. — Bil je namreč ta lovec kralj óne dežele.

Ko vidi mladenič lovca nekoliko veselejšega, vzame prazni bokal z mize in gré sam v klet po vino.

Zdajci se zasliši ropot pred hišo, in skoro se vrata odpró. V sobo prihrumí tolpa razbojnikov.

»Glej, gospodje so že tukaj«, pravi mladenič, ki se vrača z bokalom vina, »sedaj se mi ne drži več takó kislo! Dober večer, gospodje!«

»Le sebi žéli dober večer«, odgovorí mu prvi, ki je vstopil, »mi smo ga že imeli!«

Ko zaklenejo duri, korakajo v drugo sobo, kjer sédejo k večerji.

»Haló, bratec, pojdi, da greva k ónim in jim želiva dober tek, morda imajo tudi kàj za najina usta! Le pogum!« pravi mladenič tovarišu in ga prime za roko ter potegne za seboj.

»Kakor se vidi, pozabili ste naju popolnoma«, nagovorí mladenič razbojnike. »A to ne gré takó!« Rekši prime razbojnika, vrže ga s stola in sam séde nánj; poleg sebe pa odkaže prostor tovarišu svojemu.

»Kakšna bratca pa sta vidva?« reče poglavar razbojnikov, »da sta takó predrzna?« — Pogumni mladenič mu odgovorí: »Midva sva taka dva bratca, da bi rada kàj kupila brez denarjev, če nama daste.«

»Samó napijta se in dobro postrezita z jedjó«, pravi glavar in odide. Šel je naročat starki, naj zakuri pod kotel in ga napolni z oljem. Ko se poglavar vrne, pravi ónima dvema, ki sta v tem pridno sezala po jedi in pijači, rekoč: »No, gospoda, ki sta takó pogumna, da se kàr sama povabita k naši mizi, gotovo bodeta nočevala pri nas?«

»Ako ste gospodje toliko prijazni, da naju prenočite,« pravi mladenič, »srčno vam bodeva hvaležna; noč je, in nerada greva dalje!«

»Le pogum, bratec!« dregne tovariša, ko stopajo iz sobe v sobo.

Napósled pridejo v sobo, v kateri je kotel z razbeljenim oljem.

Razbojniki stopijo okolo kotla, njih glavar pa velí nekomu, naj prinese škaf in korec.

Ko se to zgodí, velí glavar mladeniču, naj napolni škaf z oljem. — Razbojniki si ju namreč niso upali takoj prijeti in vreči v kotel, kakaj zdela sta se jim premočna; namerjali so ju takó pehniti v olje, da se ne bi nádejala.

Mladenich prime korec, zajame olja in je ulije v škaf; drugič pa polije razbojnike, da pocepajo drug za drugim vsi opečeni po obrazih na tlà.

Lovec v tem hipu pobegne, da bi se skril za skladalnico drv pred hišo. Mladenich pa steče v sobo, kjer je prej videl toliko raznovrstnega orožja, po sabljo in neusmiljeno udriha po razbojnikih.

Ko jih vse potolče, gré v sobo, v kateri spí kraljičina, in ji radostno naznani, da je rešena in da ni nobenega razbojnika več živega.

Sedaj šele zapazi mladenich, da mu je izginil tovariš.

Ko ga brezuspešno išče po hiši, gré na dvorišče in ga kliče. Sedaj se oglasi lovec izza skaldalnice drv.

»Ti ničvredna goba, ti,« velí mu mladenič, »da bi mi bil pomagal le jednega! Pojdi v hlev, saj za drugo itak nisi, in opravi mi konje ter naprezi, da se odpeljemo!«

Lovec se razveselí, ko vidi, da ni nobene nevarnosti več, in gré urno v hlev naprezat. Mladenič pa gré po kraljičino, rekoč, da se takoj odpeljejo. Hotel je pobrati dragocenosti, katere so imeli razbojniki, toda ona ga odvráča, da mu jih ne bode treba, saj dobí od kralja, njenega očeta, bogato darilo, da bode lahko živel brez skrbij.

Ko privéde mladenič kraljičino, spozná lovec-kralj takoj svojo hčerko; ona pa njega ne spozná.

Sédejo na voz; mladenič h kraljičini, lovec pa mora voditi konje.

Lovca-kralja ni malo jezilo, da se mu je mladenič takó rogal, premišljal je, kakó bi ga plačal.

Ko se vozijo nekaj časa, pravi lovec, da se je konju odpel komat, in velí mladeniču, naj ga gré popraviti.

Toliko da stopi le-tá z vozá, požene lovec konje v dir in oddrdrá mladeniču izpred očíj. To pa je storil zató, ker je dobro védel, da se mladenič oglasi pri njem, ker mu je rekel, da je lovec na kraljevem dvoru.

Mladenič ne ugiblje dolgo, kaj bi storil, mari-več sklene iti peš v mesto in stopiti pred kralja samega.

Ko se pripeljeta lovec in kraljičina v mesto, pelje lovec mimo kraljeve palače.

Kraljičina mu velí, naj ustavi, ona nató skoči naglo po stopnicah v grad.

V tem zapelje lovec v hlev, potem pa se gré urno preobleč v kraljevsko opravo.

Ugledavši očeta svojega, pade mu kraljičina v naróčaj in ga poljubuje. Veliko veselje je bilo na kraljevem dvoru, ko se je zvedelo, da se je našla kraljeva hči; zvečer pa je dal napraviti kralj velike gostí.

Ker je kralj dobro vedel, da se mladenič oglasi pri njem, izdal je povelje, da se mu izkaži kraljevska čast, kadar se oglasi na njega dvoru.

Drugi dan že se zgласí madenič v kraljevi pisarni, rekoč, da želí govoriti s kraljem.

Ko stopi pred kralja, pokloni se mu in mu pové, da je on rešil kraljičino iz razbojniških rok, in kakó ga je prevaril jeden njegovih lovcev. Zahteva torej, da se dotičnik ostro kaznuje.

Kralj mu odgovorí, da skliče vse svoje lovce, in on mu pokaži dotičnika.

»Ali ste zeló jezni nánj?« vpraša ga kralj. — »Vaša svetlost«, odgovorí mladenič, »jezen pa takó, da bi ga zdrobil na kosce!«

Kralj skliče lovce in pravi mladeniču, naj mu pokaže tistega, ki je takó nepošteno ravnal ž njim.

Mladenič ogleduje lovce, ali pravega ne more najti.

Kralj se navidezno razsrdi, češ, da se šali ž njim, zapreti mu, da ga dá obesiti, ako mu ne pokaže dotičnega lovca.

Ker mladenič ne more pokazati ónega lovca, velí ga kralj odvêsti v zapor, drugi dan pa obesiti.

Drugi dan so ga odvedli k vešalom, kjer je že stal krvník. Kralj ga vpraša, ali je še takih mislij, da bi namreč raztrgal lovca, če bi ga dobi v pest.

»Vaša kraljevska milost!« pravi mladenič, »še sedaj bi ga zmlél, ko bi ga dobil«.

Kralj nató zapové krvníku, da zvrší svoje delo; prej pa mu je rekel, naj ne storí mladeniču nič žalega.

Krvník mu prîveže vrv okrog vratú in migne hlapcem, naj ga potegnejo kvišku; takoj pa prereže vrv in mladenič pade na tlà, ne da bi se mu bilo kàj zgodilo.

»No, ali si še vedno tistih mislij?« vpraša ga kralj.

»Kakor sem rekel«, odgovorí mladenič; »kjer ga dobim, na drobne kosce ga raztrgam!«

»Dobro! Pridi danes popóldne zopet k meni, morda ga vender dobimo«.

Popóldne obleče kralj vrhu svoje kraljeve oprave še óno lovsko obleko, katero je imel takrat v gozdu; potem skliče svoje lovce in stopi med nje.

Skoro spozná mladenič svojega tovariša in že ga hoče udariti, toda v tem hipu ga zgrabijo drugi lovci. Kralj pa sleče lovsko opravo, in mla-

denič vidi, da óni lovec ni bil nihče drug, nego sam kralj.

Zdajci poklekne mladenič prédenj in ga prosi odpuščenja in milosti.

»Vse ti odpuščam!« govori kralj. »Plaćati sem te hotel samó za besede, s katerimi si me psoval.

Zató pa, ker si mi rešil hčer, in tudi mene iz rok razbojnikov, čaka te bogato darilo. Sicer te ne morem dovólj poplačati, ali zadovoljen bodi s tem, da ti dam hčer za ženo«.

Nekaj dnij potem se je obhajala velika slavnost na kraljevem dvoru: praznovala se je poroka novega kralja s kraljevo hčerjo.

XI.

O izgubljeni kraljčini in čarodejnem zlatem peresci.

Zivel je njega dni oče, ki je imel tri sinove. Ko se je postaral, razdelil je svoje imetje med sinove in skoro nató umrl.

Kakor so različni prstje na roki, takó različni so bili tudi ti trije bratje. Starejša brata sta bila delavna, pridna, trezna, a mlajši je bil do cela drugačen. — Sevéda je podedovani svoj delež hitro zapravil, zakaj ni mu bilo do dela in varčnosti.

A ni mu bilo po volji, da je sam raztrosil doto svojo, ampak hotel je tudi bratoma pogubiti imetek.

Res ju napósled pregovorí, da jameta pohajkovati in zapravljati. — Jedli so, pili in bili dobre volje, dokler ni pošel zadnji vinar. Sedaj niso védeli, kaj bi počeli.

Nekega dné pride starejši brat domóv in pové, da se je kralju óne dežele izgubila hčí s spremstvom vred. Odpeljala se je v neki gozd na izprehod, toda ni se več vrnila, kralj pa obeta ónemu, ki bi jo našel, pol kraljevstva in kraljičino sámo za ženo.

Ti trije bratje sklenejo, da je pojdejo iskat. Res se odpravijo še tistega dné na pot.

Obhódijo mnogo krajev, povprašujejo na levo, na desno, toda o izgubljeni kraljičini ni duha, ne sluha.

Napósled dospó do ónega gozda, kamor se je kraljičina s spremstvom peljala na izprehod.

Ko hodijo že nekoliko časa po gozdu, pravi srednji brat starejšemu: »Že je minilo precěj časa, odkar smo zadnjikrat južinali; čas je, da si priskrbimo kàj za gladne svoje želodce. Jaz in najmlajši brat pojdeva po gozdu, da kàj ujameva ali ustreliva, ti pa zakuri ogenj!«

Nató odideta mlajša brata na lov, starejši pa pripravlja ogenj.

Ker mu neče goreti, poklekne na tlà, da bi upihal ogenj. — Ko takó klečí, sune ga nekaj takó silno

v hrbet, da telebi kakor je dolg in širok na ogenj in ga popolnoma ugasí.

Preplašen plane kvišku in se ozira; toda ker ne ugleda ničesar, popravi drya in iz nova podkuri.

Ker zopet neče goreti, jame podpihavati; vender zopet ga sune nekaj v hrbet, da se zvrne po ognji.

Sedaj pa skoči srdit kvišku, rekoč: »Kdo li se mi drzne nagajati?« — Vse tiho. Zopet začne popravljati ogenj. A ker le neče goreti, zopet piha v ogenj in dobro pazi, od katere strani se bode kàj prikazalo.

In glej! Toliko da upiha plamen, že ga zopet nekaj prevrne po ognji.

Ravno se pobira, ko prideta brata z lova, nesoča vsak svoj plen. Toda kakó se razsrdita, vidèč, da starejši brat ta čas še ni zakuril ognja! Brat jima pripoveduje, zakaj mu ni bilo môči napraviti ognja, da ga je vselej, kadarkoli je pihal v ogenj, nekaj sunilo v hrbet.

Onadva mu nečeta verjeti, temveč srednji pravi, naj gresta sedaj mlajši in starejši brat na lov, on pa da bode v tem zakuril in spekel divjačino.

Toliko da odideta, že se pobira iznad ognja. Čudno se mu zdí to tembolj, ker ne vidi ničesar.

Tudi drugič se mu zgodí takó.

Dovòlj mu je; séde poleg ognja na tlà in se niti ne gane, da bi zakuril.

Brata prideta z lova, in srednji začne praviti, da se je tudi njemu zgodilo takó, kakor starejšemu. Ta mu verjame, a mlajšega o tem ni móči uveriti.

»Z vama itak ni nič,« reče jima, »saj nista za nobeno rabo. Jedla bi še, jedla, če bi vama kdo kàj napravil. Pojdita nekoliko po gozdu, južino že jaz pripravim!«

Ali tudi mlajšemu se ne zgodi bolje nego bratoma. Toliko da zakuri in popravlja ogenj, že ga nekaj prevrne preko njega.

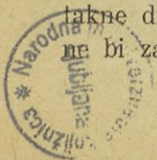
»Takó ne pojde!« pravi sam v sebi, izdere meč, katerega ima pripasanega in ga drží v desnici, z levico pa popravlja ogenj. Zopet mu neče goreti. V desnici meč, z levico pa oprt na tlà, podpihava in se pripravlja, da udari z mečem, ako bi mu kàj nagajalo.

Ne piha dolgo, ko ga zopet nekaj sune v hrbet. V tem hipu zamahne krepko nazaj z mečem in čuti, da je dobro zadel. Obrne se, a glej čudo, nikjer ne uzrè ničesar, samó tlà so krvava. Res še maha okrog sebe, toda nič mu ne pride pod meč.

Poskusi novič zapaliti ogenj; in res se mu sedaj posreči, da zakuri.

Sedaj treba še ražnja, na katerega bi nateknil divjačino; gré torej pónj.

Velik ogenj že prasketá, ko se vrne z ražnjem, katerega si je vrezal v grmovji. Nánj natakne divjačino in spretno obrača pečenko, da se ne bi zasmodila.

Ko jo speče, natakne drugo žival na raženj, načnè pečenko in jo jame obirati. — V tem se vrnete brata z lova.

»Vidita, kakó nista obá nič vredna«, pozdravi ju že od daleč, »jaz sem spekel, vidva pa obá nista mogla«.

A onadva se ne menita mnogo za njega besede, temveč sédeta, da bi obirala pečenko, katera jima še nikoli ni teknila takó dobro kakor danes.

»Kaj nista mogla« nadaljuje mlajši brat, »za-ložiti pošasti káko krepko po glavi, kakor sem jo jaz? Le poglejta krvava tlà, ako ne verjameta!«

Ko pojedó, vstanejo, da bi čim prej dosegli svoj namen.

Ker se pozná precěj daleč krvavi sled na tleh, pravi mlajši brat starejšima: »Kaj, ko bi šli za tem-le sledom, morda zasledimo ónega, ki nam ni dal mirú«.

Dolgo hodijo za krvavim sledom in ko ga ne vidijo več, stojé pred globokim, temnim brezdnom. — »Tu notri mora biti pošast, kateri sem izpustil nekoliko krvi«, pravi mlajši brat. Nató reče starejšemu: »Pojdi pogledat v brezdno; midva pa greva v gozd narezat srobrota, od katerega napraviva vrv, da te izpustiva v brezdno«.

Ali starejši brat nikakor neče iti v brezdno; takisto se brani srednji.

»Saj sem rekel, da z vama ni nič. No, pa pojdita narezat srobrota in splest vrv, stopim pa jaz dólí pogledat«.

Dočim brata nabirata srobrot in pleteta vrv, napravi si mlajši brat smolnato plamenico, da bi si svetil ž njo po brezdnu.

Skoro napravita onadva dolgo vrv, spleteno od srobrot, in izpustita mlajšega brata v globoko brezdno.

Pogumno se obesi mladenič na vrv in jima zakliče, ko ga že izpuščata, naj pazita, da ga takoj potegneta iz brezdna, kakor hitro jima dá znamenje z vrvjó.

Otlo odmevajo besede drznega mladeniča v širokem brezdnu.

Ko pride na dnò, zapali plamenico in stopa drzno dalje, oprezno se oziraje. Dolgo ne uzrè ničesar. Napósled pride do velikih vrat, katera odprè. Najprej pride v prostrano kuhinjo, kjer vidi mnogovrstna jedila in razno kuhinjsko posodo.

»O, saj sam ne bodem tukaj!« govori sam v sebi in odprè druge duri, držeče v veliko vinsko klet. Ondu ugleda več sodov in reče: »Od tod pa ni, da bi se šlo kàr takó!« Rekši poišče kozarca in jame pokušati vina. Ko spozná najboljše, postreže si dobro ž njim in stopa okrepčan zopet dalje.

Sedaj pride v veliko sobo, kjer ugleda več postelj: Na jedni nekdo leží. Pogumno stopi bliže in ko odgrne odejo, vidi velikan, ki trdno spí. Zapazi tudi, da je postelja okrvavljena in da curljá velikanu kri iz rane na nogi.

»To ni nihče drug«, misli si mladenič, »kakor óni, ki mi je nagajal, da nisem mogel zakuriti. Torej ti si tisti nagajivec, ki si me prevračal v ogenj!« pravi mu, nató zamahne z mečem po glavi velikanovi in mu jo odseka.

Od tod gré dalje in pride v drugo sobo, katera je polna same zlatnine, srebrnine in drugih dragocenostij.

Jako ga mika blesteče zlató, in že si hoče napolniti žepe ž njim, ali radovednost ga žene dalje.

Odprè zopet druge duri in stopi v prostrano dvorano. Tukaj ugleda krasno deklico, katera ga začudeno pogleda, rekoč: »Nesrečni mladenič, česa iščeš tukaj?« — Ali ta ji odgovorí srčno: »Pogledat sem prišel, kakó je kaj tu dóli pri vas; kakšni ljudje pa bivajo tukaj, v tej podzemeljski graščini? Povej mi, da se vém ravnati, hvaležen ti bodem, deklica! Povej mi dalje, kdo si in kaj delaš tu dóli?«

Ona mu nató pripoveduje, da biva tukaj dvanajst razbojnikov, kateri so jo ugrabili pred nekaj meseci. »Varuj se«, nadaljuje deklica, »da te ne zalotijo, zakaj ne uideš jim več; drago bodeš moral plačati življenje — z dosmrtnim zaporom ali pa celó s krvjó!«

Mladeníču se jame dozdevati, da je to morda óna izgubljena kraljičina. In ko jo vpraša, ali je óna kraljeva hči, ki se je nedavno izgubila, odgovorí mu deklica, da je.

Mladenič ji pové, da je šel iskat ravno nje s svojima bratoma. Pripoveduje ji, kakó je prišel tu dōli v brezdno in da ga brata čakata, katera potegneta njo in njega iz brezdna.

Kraljičina pravi, da nje ne more rešiti, ker jo straži, kadar razbojnikov ni domá, zmaj, ki ima sedem glav. »Usmrtiti bi moral«, nadaljuje nesrečna kraljičina, »prej tega zmaja, potem šele bi mogla pobegniti«.

Pogumni mladenič sklene ubiti zmaja. »Kakšen pa je?« vpraša jo, »in kje ga imajo?«

Kraljičina mu pokaže kraj, kjer se valja in peni na tleh velikanski zmaj. — Mladenič osupne, ali vender mu ne upade srce. Hitro izdere meč in zamahne po zmaji. Pošast divje zatuli, da se čuje po vsem brezdnu, ali mladenič vender ne prestande udrihati po glavah zmajevih. Pet glav odseka v nekoliko hipih, toda glej čudo! Z glavama, kateri sta zmaju še ostali, jamé zmaj hitro lizati izteklo kri, in odsekane glave vzrasó mu zopet.

»Takó ne bode nič«! misli si mladenič in se vrne h kraljičini, kateri pové, kakó je zmaju odbil pet glav, in ko je le-tá popil izteklo kri, zrasle so mu zopet vse.

Kraljičina mu svetuje, naj hitro seka po glavah, da zmaj ne bode utegnil piti krvi.

Takoj se vrne mladenič k zmaju, ali niti sedaj se mu ne posreči, odbiti vse glave. Ko popije zmaj kri iz šestih glav, vzrasó mu zopet vse.

Ko se mladenič nekoliko odpočije, gré tretjič na zmaja. Krepko udriha z mečem po zmajevih glavah; glava za glavo pada, in ko odleti zadnja, zgrudi se zmaj mrtev na tlà.

Mladenič pobere zmajeve glave in se radosten vrne h kraljičini.

Zmagovito stopi pred njo, pokaže ji glave zmajeve in jo povabi, naj gré ž njim, da ju potegneta brata iz brezdna. — Ko gresta skozi óno sobo, kjer je videl toliko dragocenostij, zlatá in srebrá, hoče si mladenič napolniti žepe. Ali kraljičina ga odvráča, rekoč: »Ne smeva se predolgo muditi; hitiva, da naju ne zalotijo. Za prihodnjost skrbeti ti ni treba, z vsem bodeš preskrben!«

Mladenič jo sluša, pustí vse zlató in srebró in vzame samó zmajeve glave s seboj.

Ko dospeta tjà, kjer je stopil mladenič v brezdno, odreže zmajevim glavam jezike in jih spravi; glave pa priveže na vrv in dá bratoma znamenje z vrvjo.

Onadva potegneta glave iz brezdna in ko drugič izpustita vrv, priveže nánjo kraljičino, katero srečno potegneta iz globočine.

Začudeno pogledata brata zalo deklico, katero sta potegnili iz brezdna.

Ko jima pové, kdo je, vzbudi se jima zavist do najmlajšega brata. Da ne bi le-tá veljal za rešitelja izgubljene kraljičine, skleneta ga potegniti samó nekoliko kvišku, potem pa izpustiti vrv ž njim vred v brezdno, samó da se ga iznebita.

Ali tudi ónemu v brezdnu pride na misel, da bi utegnila brata sedaj, ko imata kraljičino gôri, kàj takega storiti ž njim.

Da bi ju izkusil, priveže najprej težak kamen na vrv in dá bratoma znamenje. — Brata vlečeta nekaj časa, potem pa izpustita vrv, in kamen pade ropotaje v brezdno. — »Lepa brata imam«, reče sam v sebi in premišlja, kaj bi storil, da se reši.

Kar čuje nad sabo glas: »Náme stopi, pa te ponesem iz brezdna!« Mladenič pogleda kvišku in ugleda drobnega stržka, frfolečega nad njim v zraku.

»Kakó bodem stopil náte«, odgovorí mladeniç, »če te s palcem pritisnem, pa je po tebi!«

Ali stržek odgovorí: »Le náme stopi, videl bodeš, da te ponesem iz brezdna!«

Ko mu mladeniç le še neçe verjeti, pravi stržek tretjiç: »Stóri takó, kakor ti pravim, samó, kadar porečem: ‚Daj mi jesti‘, dati mi moraš piti, in kadar porečem: ‚Daj mi piti‘, dati mi moraš jesti! Takó te prinesem iz brezdna. A dobro pazi, dà se ne zmotiš!«

Mladeniç gré v razbojniško kuhinjo in se preskrbí z jedjó in pijačo; potem se vrne tjá, kjer ga čaka stržek.

Mladeniç stopi nánj, in ptiček jame počasi frčati kvišku.

Skoro reče stržek: »Žejen sem!« Mladeniç mu ponudi jedí. Skoro nató pravi: »Lačen sem!« In mladeniç mu dá piti.

Prispeta že blizu vrha, ko poide mladeniču jed. Zató ne more ničesar ponuditi stržku, ki reče, da je žejen. Stržek jame pešati in se pomikati nizdolu.

Mladenič si ne vé pomagati. Stržek pada čimdalje nižje in ko zopet reče, da je žejen, izdere mladenič meč in si odreže kos stegna ter ga dá stržku, kateri se jame zopet dvigati.

Takó prispeta srečno na svetlo in stopita na plano.

Ko mladenič stržka dostojno zahvali, ker ga je rešil iz brezdna, iz katerega ne bi bil prišel nikoli, dá mu stržek zlato peresce, rekoč: »Kar zapišeš s tem perescem, vse se izpolni!«

Nató zletí stržek nazaj v brezdno, mladenič pa zapiše s perescem, da bi se mu stegno zacelilo. In glej! kakor hitro zapiše, že se mu zaceli.

Zdajci mu prideta zopet na misel nehvaležna in zlobna brata. Premišljati jame, kakó bi se osvetil. — Tema dvema je morala kraljičina obljubiti, da ne omeni kralju niti nikomur ničesar o tretjem bratu, ki je ostal v brezdnju. Nató se napotita s kraljičino v mesto, da se predstavita kralju kot rešitelja njegove hčere. Dogovorila sta se namreč, da dobí starejši kraljičino za ženo in razpisanega pol kraljevstva, drugi pa da ostane pri njem vse žive dní.

Veliko je bilo veselje v kraljevi palači, ko se je vrnila hči. Kralj je bil takoj pripravljen, izpolniti svojo obljubo, da dobí namreč rešitelj

pol kraljevstva in kraljičino sámo za ženo. Odmenjen je bil že čas za poroko, in velikanske priprave so delali na kraljevem dvoru.

Tretji brat se na poti ponudi nekemu livcu, ali bi ga hotel vzprejeti v delavnico. Dejal je, da je izvrsten livec, kakeršnega še ni imel nikdar. Livec ga rad vzprejme, rekoč, da ima ravno sedaj veliko opravila, ker je naročil kralj pri njem razno namizno orodje, katero mora napraviti v določenem roku.

Ker je že livarskemu mojstru pohajal zadnji čas — samó še dva dni, in poroka bi se slavila — naročil je mladeniču, naj se takoj loti dela. A le-tá pravi, da je pretruden in da mora nekoliko počivati. Toda predno léže, zapiše s čudodelnim perescem, naj spí dva dni skupaj takó, da ga ne bi mogel nihče vzbuditi.

Livarski mojster ga pride večkrat buditi, ali vse zaman, mladenič spí kakor mrtev. Livec je v velikem strahu, da mu ne bode móči o dogovorjenem času dovršiti dela, in ako ga ne dovrší, izgubí glavo.

Dasi je delal dan in noč, vender niti pol naročenega dela ni bilo narejenega do onega dné, ko bi moral dovršiti namizno orodje.

Pod noč se vzbudí mladenič in ko vidi mojstra svojega takó žalostnega, vpraša ga, kaj mu je. Mojster pa hodi zamišljen po delavnici in mu niti ne odgovorí. Šele ko ga vpraša mladenič iz nova, odvrne mu: »Kakó ne bi bil ža-

losten, še nekaj ur, in kralj pošlje po naročene stvari, a tega niti pol ni narejenega! Ti pa, katerega sem vzprejel samó zaradi dela, spal si, nikar da bi delal! — Delo torej ni storjeno, in jaz zapadem glavo!»

»Mojster, to se še vse lahko naredí!« tolaži ga mladenič, gré v delavnico, zapiše s čudodelnim perescem, naj se hitro naredé najlepše žlice, vilice in noži, kakeršnih še ni bilo videti, in da bodi napisana na namiznem orodji vsa povest o izgubljeni kraljčini in nje pravem rešitelji.

Kakor je zapisal, takó se zgodi. Potlej gré k mojstru in mu pové, da je kraljevo naročilo izvršeno. Naj le gré pogledat, ali mu je napravil po godu.

Silno se razveseli mojster in strmí, kakó je mogel mladenič v tem kratkem času napraviti vse to. Hitro poročí kralju, da je že ustregel naročilu njegovemu.

Drugi dan je bil dan poroke. Predno gredó v cerkev k poroki, razgovarjajo se svatje o različnih dogodkih, katere so doživeli, napijajo nevesti in ženinu in ogledujejo zmajeve glave. Brata-rešitelja pa sta pripovedovala, kakó sta iskala kraljčine, denašnje neveste.

V tem zapazijo, da so žlice, vilice in noži popisani in da so na njih številke. Zložé jih po številkah in beró, kar je pisanega na namiznem orodji. — Ko preberó vse, spoznajo, da se povest na namiznem orodji strinja s povestjo teh dveh

bratov-rešiteljev izgubljene kraljičine, le s tem razločkom, da je pripovedka na namiznem orodji govorila o treh bratih in kakor se je res godilo vse.

Kralju se zdí vse to nekako sumnjivo; zatoorej pošlje služabnika k livcu po ónega, ki je izdelal namizno orodje. Livec pošlje pomočnika h kralju.

Mladenič vzame s sabo ónih sedem zmajevih jezikov in gré h kralju.

Stopivši pred kralja, pokloni se mu dostojno, in vpraša, česa želi, ker je poslal pónj.

Zdajci ugleda mladenič med svati tudi svoja brata, katera sta silno presenečena, ko videta najmlajšega brata, o katerem sta mislila, da ga ne bodeta videla še kdàj.

Kralj ga vpraša, odkod je in kdo je. Mladenič mu odgovorí, da je njega življenje popisano na namiznem orodji.

Takoj je kralj prepričan, da je ta mladenič pravi rešitelj kraljičine; zatoorej ga vpraša, ali sta morda onadva njegova brata . . . »Nekdaj sta bila«, odgovorí mladenič, »ali od tistih dôb, ko sta me pustila v brezdnú, nista več. Da sem pa jaz res pravi rešitelj, evo ti dokaza, tu so jeziki zmajevi, čegar glave sta prinésla brata«.

Pogledajo zmajeve glave, in tem so res jeziki porezani.

Kralj, uverjen, da je ta mladenič pravi rešitelj, razglási njega za ženina, brata njegova pa velí usmrtiti. Sedaj tudi kraljičina pové, kakó je

morala priseči, da bode molčala o pravem svojem rešitelji.

Odložili so poroko za nekoliko dnij in jo potem slavili tem sijajneje.

XII.

„Kikeriki, Jerica pa pod koritom leži!“

Jerica je bila sirota brez očeta in matere. Imela je hudobno mačeho, katera jo je zeló črtila in neusmiljeno ravnala ž njo. To pa največ zaradi tega, ker je bila Jerica mnogo lepša nego njena hči. Ta je pohajkovala, uboga Jerica pa je morala opravljati najtežja dela.

Vsak dan je morala rano zjutraj gnati kravo na pašo; a da ni bila na paši brez dela, zató je že skrbela hudobna mačeha.

Nekega jutra ji naročí, da mora do póldne izbrati mešanico kaše, ajde in prosá, ako tega ne storí, ne dobí jesti.

Ko prižene kravico na pašo, séde in jame izbirati zrna, ali delo je pretežavno, celó nemogoče! Plakati začnè, ne vedoč, kaj bi storila. Približa se ji kravica in jo vpraša, zakaj se joka. Deklica ji pové, kakó težavno delo ji je naložila mačeha. — A kravica jo potolaži, rekoč: »Nič se ne jokaj! Ti bodeš pihala, jaz bodem dihala, in izbrano bode«!

In res, skoro je izbrano vse troje, in deklica žene vesela domóv.

Nekega jutra, ko zopet žene kravico na pašo, stopa Jerica silno žalostna poleg nje. Tudi danes nese s seboj košek z različnimi zrní, katera naj bi izbirala na paši.

Jerica prižene na pašo, séde in začne izbirati. Tudi danes ji pomaga kravica, in hipoma je izbrano vse. Ali Jerica ni nič bolj vesela, nego je bila prej, temveč zrè zamišljena v kravico in jame napósled glasno plakati.

Kravica se ji približa in jo vpraša, zakaj plače. Ona ji odgovorí: »Kakó ne bi plakala, ko ne bo dolgo, da bodem morala sama izbirati ajdo od kaše«. In zopet zajoka. »Sinoči so se menili domá, da te pobijejo«.

»Nič ne plakaj«, reče kravica, »mene pobijejo, ti pa bodeš srečna! Tebe pošljejo vampe prat in snažit; ko jih razparaš, najdeš v devetogubu zláto in srebrno obleko, zlate čevlje in krasno kočijo!«

Ko se zmrači, žene Jerica domóv, žalostna stopa poleg kravice, ker vé, da jo žene danes zadnjikrat.

Drugega dné res ubijejo kravo, in mačeha zapové Jerici, naj gré vampe prat.

Ko prereže devetogub, najde res v njem omenjene stvari, kakor ji je rekla kravica. Vse to spravi v bližnji studenec in se vrne domóv z opranimi in očiščenimi vampi.

Pride nedelja. Jerica gré k studentu in se obleče v krasno, zlato obleko in obuže zlate čevlje, séde v kočijo in se odpelje v cerkev. Spotoma pa izgubi čevelj, ne da bi vedela.

Bogat gospod najde na cesti zlat čevelj in ga pobere. Sklenil je vzeti óno dekle, katera ga je izgubila, za ženo.

Zatorej gré od hiše do hiše in pomerja najdeni čevelj.

Takó pride v hišo, kjer živi sirota Jerica.

Ko tuji gospod razodene, da bode dotična žena njegova, kateri se čevelj prilega, skrije mačeha Jerico pod staro korito na dvorišči, svojo hčer pa privéde pred tujega gospoda. Le-tá primerja čevelj domači hčerki na nogo; kàr hipoma zapóje petelin:

»Kikeriki, kikeriki,
Jerica pod koritom leži!«

Starka gré iz hiše in zapodí petelina. Ali ker petelin le ne molčí, vpraša tuji gospod, kaj to pomeni. Starka odgovorí, da ni nič, da je petelin takó navajen. Toda tujec pravi, naj mu gredó pokazat to Jerico.

Ker neče starka ničesar slišati o Jerici, gré tujec sam na dvorišče in pogleda pod korito, kjer je spravljena uboga Jerica.

Tuji gospod pokliče Jerico in ji pomeri najdeni čevelj. Umeje se, da se ji prilega, ker je njen.

Teden dnij pozneje se je praznovala poroka Jeričina v tisti vasi, toda ne v hiši mačehini.

Nevesta Jerica se je peljala k poroki v zlati opravi.

Na ženitovanje je povabila Jerica tudi mačeho svojo in nje hčerko, ali prišli nista.

KAZALO.

	Stran
O Pavličku in vetru	1
»To je božje pa najino!«	13
Kakó je neki hlapec svojemu gospodarju posvetil domóv .	19
Kakó so pri nekem gradu pulili repo	24
Kravica, poberi vretence!	27
O štirih orehih	30
»Saj sem rekla, da mu goslij ne dajajte!«	33
»Te že vidim!«	37
O móži, ki ni védel, da vse vé in zná	41
O razbojnikih in ujeti kraljičini	44
O izgubljeni kraljičini in čarodejnem zlatem peresci .	52
»Kikeriki, Jerica pa pod koritom leží!«	66

Pri Jan. Giontini-ji v Ljubljani se tudi dobivajo:

Car in tesar. — Zgodovinska pripovedka. — Poslovenil H. Podkrajšek	20	kr.
Cerkvica na skali. — Pravljiica	12	"
Čas je zlato. — Podučna povest za mladost. — Spisal F. Hofmann	36	"
Darinka mala Črnogorka. — Povest	20	"
Doma in na tujem. — Povest	20	"
Deset krajcarjev cesarja Jožefa. — Podučna povest	12	"
Dve čudapolni pravljici	16	"
Dve igri za slovensko gledišče. — 1. Juran in Sofija. — 2. Štepan Šubic	20	"
Erazem Predjamski. — Povest iz petnajstega stoletja	16	"
Genovefa sveta grofinja. — Mična in ganljiva povedka	16	"
Hildegarda zveličana cesarica. — Sveta povest	20	"
Hirlanda bretanjska vojvodinja. — Podučna povest	20	"
Hitri računar z ozirom na sedanji denar po avstrijski veljavi in na novo mero in vago. — Trdo vezan	40	"
Hubad, Pripovedke za mladino, I. in II. zvezek a 24 kr., III. zvezek	20	"
Izanami mala Japonka. — Povest	20	"
Jama nad Dobrušo. — Pravljiica	20	"
Jaromil. — Češka narodna pravljica. — Poslovenil H. Podkrajšek	16	"
Kakó je izginil gozd. — Povest	20	"
Kljukec lažnjivi	20	"
Kosi: Národne legende za slov. mladino I. zvezek 18 kr., II. zvezek 20 kr., III. zvezek	16	"

Knez Črni Jurij. — Zgodovinska povest . . .	20	kr.
Knjižnica za otroke. — (S podobami) 12 zvezkov à	6	"
vseh 12 zvezkov skupaj	60	"
Mali Vseznalec ali zbirka lahko izpeljivih poskusov		
iz fizike, mehanike itd.	30	"
Močni baron Ravbar. — Zgodovinska povest. —		
Kakeršno delo, tako plačilo. — Povest	24	"
Na valovih južnega morja. — Pravljica	14	"
Najdenček, povest za mladost	20	"
Narodne pripovedke za mladino. — Spisal Do-		
minicus. — I. in II. zvezek à	24	kr., III. zvezek
	36	"
Naselnikova hči. — Povest	20	"
Pavliha nemški v slovenski obleki	20	"
Postojinska jama. — Popisal dr. Costa	20	"
Prst božji ali izgledi božjih kazni. — I. in II. zv. à	20	"
Repoštev, duh v Krkonoških gorah	20	"
Ribičev sin. — Pravljica	10	"
Sanjske bukve (s podobami)	15	"
Sita mala Hindostanka, povest	20	"
Srce. — Preložila Janja Miklavčič. — 4 zvezki à	20	"
Skupaj v ličnih platnenih platnicah vezani	1	gl. 20
Strijc Tomova koč ali življenje zamorcev v se-		
verni Ameriki. — Trdo vezana	70	"
Tiun-Ling kitajski morski razbojnik. — Povest	20	"
Venček vezilnih daril ali vošilne pesmice	20	"
Vošilna knjižica ali vošilni listi	20	"
Vrtomirov prstan. — Ljudska pravljica	20	"
Zbirka	30	"

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

GS

0 711 629

202405152

COBISS ©

kr
6
60
30
24
14
20